

TEMA: Tysk som kirkesprog i Danmark

Christa Hansen, tysk præst i Sønderjylland:

“Det er absurd
at være overvåget
i forkyndelsen

Side 6

Guds ord på
tysk er
under pres

Side 16

Mette Bock anmelder
generalkonsuls
erindringer

Side 34

Borgerinitiativ om
mindretal afvist i EU

Side 28

GRÆNSEFORENINGEN
for en åben danskhed

TEMA: Tysk som kirkesprog i Danmark

DIE
BIBEL

Må der prædikes
på tysk i Danmark?
Et bebudet lovforslag
skaber tvivl.
Læs tema side

6-27

Illustration: Morten Voigt

4 **Nyt fra grænselandet**

5 **Leder**

Af Peter Skov-Jakobsen

6 **“Det er absurd at være
overvåget i forkyndelsen”**

Interview med Christa Hansen,
tysk sognepræst i Haderslev

12 **Hvad betyder det for
dig, at der bliver
prædikeret på tysk?**

Marianne Christiansen, Anna
Fuglsang, Claes Fuglsang og
Jørgen Viking svarer

16 **Guds ord på tysk er
under pres i Danmark**

26 **Kommentar:
Kirkesproget i
Sønderjylland bør
forblive både dansk
og tysk**

Af Karsten Nissen, biskop
emeritus, Viborg

Foto: Lars Aarø

**“Jeg er måløs”.
Læs interview med
Christa Hansen,
tysk præst i Haderslev** **6**

Tyske flygtninge i Sønderborg 1945. Foto: R. Buchard/Museum Sønderjyllands medierarkiv

**Ny roman om tyske
flygtninge i Danmark** **30**

**EU-Kommissionen siger nej
til Europas mindretal. Læs side** **28**

**28 EU-Kommisionen
afviser Europas
mindretal**

**30 En historie om tyske
flygtninge, krig og
kærlighed**
Læs interview med forfatter
Karsten Skov

**34 Anmeldelse: Diplomater i
grænselandet**
Af tidligere kultur- og kirkeminister
Mette Bock

**36 Essay:
Sange fra grænselandet**
Af sognepræst Kristian Ditlev
Jensen

38 Kommentar
Af Knud-Erik Therkelsen

**39 Nyt fra
lokalforeningerne**
Interview med Bent Kaufmann,
formand for Grænseforeningen
Frederiksborg

**40 Det sker i
lokalforeningerne**

**44 Nyt Danevirke Museum
vil tiltrække flere
danskere**

For at komme ind i Danmark skal man kunne fremvise en negativ coronatest og have et anerkendelsesværdigt formål. Her er det testcentret i Kruså, der er et af de 19 testcentre ved den dansk-tyske grænse.

Nye indrejserestriktioner ved den dansk-tyske grænse kritiseres

De skærpede restriktioner for indrejse til Danmark, der trådte i kraft 9. januar, møder kritik i det dansk-tyske grænseland. Gwyn Nissen, der er chefredaktør på Der Nordschleswiger siger til P1 Orientering. "Det viser for mig, at man stadig ikke er helt klar over, hvordan tingene hænger sammen hernede i grænselandet". Han henviser til, at der også i foråret var problemer, mens der i løbet af foråret og sommeren 2020 blev taget hensyn til grænselandets beboere og pendlere.

Kronhjorten Sven har fået en ven

Kronhjorten Sven tiltrækker stadig stor opmærksomhed i de fredede naturområder vest for Flensborg. Sven blev i 2017 kendt i både Danmark og Tyskland for at leve blandt Galloway-køer til stor forbløffelse for områdets naturekspert. Siden da har Sven fået sig en ven i kronhjorten Ben, der ligeledes opholder sig frivilligt i det indhegnede naturområde med Galloway-køerne.

Flere danskere kender Genforeningen

24 procent af 2.006 danskere nævner Genforeningen, når de bliver bedt om at nævne historiske begivenheder i Danmark i perioden 1800-2000. Det viser en undersøgelse, som Epinion har foretaget for Kulturministeriet. I en lignende Epinion-undersøgelse fra 2019 var der tale om 8 procent.

Magasinet **Grænsen** nr. 1/2021 83. årgang **Udgiver** Grænseforeningen, Peder Skrams Gade 5, 1054 København K **Ansv. redaktør** Anna-Lise Bjerager, alb@graenseforeningen.dk, tlf. 3031 6113 **Forsidefoto i dette nummer** Lars Aarø. **Layout** Prik grafisk tegnestue **Tryk** Jørn Thomsen Elbo A/S **Abonnement** Grænseforeningen, info@graenseforeningen.dk, tlf. 3311 3063 **Udgivelsesplan 2021** nr. 2: 19. april., nr. 3: 7. jun., nr. 4: 27. aug., nr. 5: 18. okt., nr. 6: 6. dec. **Deadline:** 3 uger inden udgivelsesdato. Uopfordrede indlæg modtages gerne, dog uden garanti for trykning. **Læs magasinet Grænsen online:** www.graenseforeningen.dk/graensen. **ISSN:** 0903-2223

VED GRÆNSEN

Hvordan er det at bo
i et grænseland?

Foto: Femja Hardel

Rasmus Andresen

"Jeg er født i vesttyske Essen, men opvokset i Flensborg, fordi min mor fik arbejde på universitetet, da jeg var to år. Min mor har tilknytning til mindretallet, og det var derfor naturligt, at jeg skulle gå i dansk børnehave og skole."

"Jeg bor i Flensborg og arbejder i Bruxelles, men som følge af coronapandemien foregår det meste for tiden digitalt. Jeg kommer derfor heller ikke særlig tit til Danmark."

"Når corona er overstået, håber jeg, at vi kan komme ordentligt tilbage til Schengensamarbejdet, sådan at den danske regering dropper grænsekontrollen ved den dansk-tyske grænse. Det er også mit håb, at grænserne inden for Europa igen kan blive nedbrudt."

Rasmus Andresen, 34 år,
medlem af EU-Parlamentet for
Bündnis 90/Die Grünen,
tidligere medlem af den
slesvig-holstenske landdag.

Nyt lovforslag mistænkeliggør andre kulturer

Af Peter Skov-Jakobsen
Formand for Grænseforeningen

Den nationale følelse, glæden ved hjemstavnens hører med til et menneskeliv.

Som alle andre væsentlige følelser, tanker, ideologier, religioner og kulturelle holdninger er der et fredspotentiale, og der er et voldspotentiale i de grundlæggende holdninger.

Den nationale følelses vrængemaske er nationalisme. Religion kan blive forbenet dogmatisme. Politik og ideologi kan blive en vulgariseret form for råberi uden agtelse for modstander og sandhed. Kulturen kan blive et lukket rum, et panser af identitet, der ikke åbner for erkendelse af det fremmede og det anderledes.

“

Vi har en stolt tradition for at vise tillid. Vi anser det for at være en værdifuld medspiller

Jeg har været tilstrækkeligt længe i Søværnet til at forstå, at hvis man gør sig umage, kan krigen vindes. Dybest set handler det ikke om at vinde krig, men om at vinde fred – og det kræver en helt anden indsats. Især når man har brugt krigens våben: død!

I grænselands over alt i verden må man have fat i de store begreber, de dybe følelser: Tilgivelse, forsoning, agtelse, venlighed, opofrelse og ikke mindst tillid, som jeg vil opholde mig ved her.

Flertal og mindretal har begge udfordrin-

ger. Flertallet har en primær opgave i at vise tillid mod mindretallet.

Mindretallet skal ikke overdynges med fremmede blik, der kaster skygger ind over tilværelsen og skaber betænkelighed ved eget sprog og kultur. Modersmålet skal ikke "hviskes".

Vi har en stolt tradition for at vise tillid. Vi anser det for at være en værdifuld medspiller.

Allerede i 1919 udtrykte den danske regering, at naturligvis skulle der være plads til det tyske mindretal i Sønderjylland. Tilliden led i 1930'erne og 1940'erne under nazismens vulgære politiske og kulturelle udtryk. Forsoning og tilgivelse rettede op på det efter Besættelsen.

Da tidligere formand for Bund Deutscher Nordschleswiger, Hans Heinrich Hansen, holdt tale ved Dybbølfesten i 1995, som formand for det tyske mindretal i Sønderjylland, var der røre om det. Mange var forargede. Amtsborgmester Kresten Philipsen (V) udviste tillid og insisterede. Flertallet fik et håndslag, der aldrig kan glemmes.

Hans Heinrich Hansen beklagede fortidens forsyndelser, og pludselig var der sket noget mellem flertal og mindretal. Forsoningen havde sat sig spor. Der var gensidig tillid.

Når regeringen foreslår, at ikke-danske prædikener skal oversættes til dansk, mistænkeliggør man dem med den anden kultur. Den mistro må ikke sætte sig mellem os. Hverken nord eller syd for grænsen. Vi har som flertal en forpligtelse til at vise tillid.

Det vil være politisk og kulturel storsind at trække forslaget tilbage – og tillidsvækkende. Så det håber jeg inderligt, den danske regering vælger at gøre.

Christa Hansen er opvokset i det tyske mindretal på Skærbæk-egnen. I familien blev der talt både plattysk, sønderjysk, rigsdansk og tysk. Af og til holder hun også gudstjeneste på sønderjysk.

“Det er absurd at være overvåget i forkyndelsen

Af Merlin Christophersen
Fotos: Lars Aarø

INTERVIEW Christa Hansen er tysk sognepræst i Haderslev og rystet over regeringens bebudede lovforslag om oversættelse af prædikener på andre sprog end dansk, der også vil ramme de tyske menigheder i Sønderjylland. Magasinet Grænsen har besøgt den tyske menighed i Hertug Hans Kirke i Haderslev

I må komme til gudstjenesten, men ellers må I ikke noget”, siger Christa Hansen. “Besser als gar nichts”, lyder det fra en ældre dame, der netop har taget plads på en af kirkebænkene.

62-årige Christa Hansen, der er tysk sognepræst i Haderslev Domsogn, står foran alteret og småsnakker med de kirkegængere, der er ved at indfinde sig i Hertug Hans Kirke i Haderslev. Det er søndag den 10. januar, klokken er 9.45, og årets første gudstjeneste skal snart til at gå i gang.

Selvom tonen er afslappet, er baggrunden for præstens formaninger fra alteret alvorlige nok. På grund af coronapandemien har alle gudstjenester i Danmark været afløst

siden 23. december, og den forestående gudstjeneste er underlagt skrappe restriktioner. Hele gudstjenesten må maksimalt vare 30 minutter, der er begrænsede pladser på grund af afstandskrav, og de 11 fremmødte medlemmer af menigheden må hverken synge eller bede Fadervor højt.

Blandt de få kirkegængere er også biskop over Haderslev Stift, Marianne Christiansen. Hun deltager jævnligt i de tyske gudstjenester. Denne søndag også fordi hendes søn er en af de to kirkesangere, der synger i kirken.

På Luthers eget sprog

Rundt omkring i kirken lyder der lavmælt samtale mellem kirkegængerne på både

dansk, tysk og sønderjysk, hvilket er de daglige hverdagsprog i denne tyske del af menigheden, som består af medlemmer af det tyske mindretal, tyskere bosat i og omkring Haderslev og andre, der gerne vil høre Guds ord forkyndt på Luthers eget sprog. Men på det seneste er der blevet sæt tvivl om, hvorvidt tyske menigheder i Danmark fremover kan

beholde tysk som kirkesprog uden at skulle pålægges andre restriktioner end dem, der skyldes coronapandemien.

Den danske regering har i efteråret 2020 bebudet et nyt lovforslag om,

at alle prædikener, der holdes på et andet sprog end dansk, fremover skal foreligge i dansk oversættelse. Det sker for at ramme radikaliserede islamistiske hadprædikanter, men det vil også ramme alle ikke-dansksprogede menigheder i Danmark, herunder de tyske i Sønderjylland, vurderer flere eksperter.

Regeringens forslag har da også mødt udbredt kritik, også fra Christa Hansen, som har ytret sig i danske og særligt i tyske medier, hvor hun har sammenlignet forslaget med tilstandene i det tidligere DDR.

Magasinet Grænsens udsendte er kommet til Sønderjylland denne søndag for at deltage i den tyske gudstjeneste og for at bede Christa Hansen om at uddybe sine synspunkter uden for kirkerummet.

“For mig at se sigter forslaget mod, at man skal overvåges, fordi man bruger et andet sprog. Vi taler tysk, som er modersmålet for rigtig mange her i landsdelen.

Christa Hansen, født 1958, cand.theol. fra Kiel, præst i den tyske del af menigheden i Haderslev Domsogn, samt Gl. Haderslev sogn siden 2005. Har tidligere været sognepræst og teologisk konsulent i Tyskland og præst i den tyske frimenighed i Tinglev.

Lige meget om vi er del af det tyske mindretal eller ej, så er tysk vores hjertesprog. Den yderste konsekvens af det her er en statslig sindelagskontrol ligesom i det tidligere DDR, hvor gudstjenester også blev overvåget. Det havde frygtelige følger, og det er ikke et system, jeg har lyst til at leve i. Det er absurd at være overvåget i forkyndelsen, uanset hvilket sprog man taler”, siger Christa Hansen, der selv er opvokset i det vestlige Sønderjylland som en del af det tyske mindretal.

Mistænkeliggørelse af mindretalskirken

I de fire sønderjyske købstæder, Sønderborg, Tønder, Aabenraa og Haderslev, har man siden Genforeningen i 1920 kunnet deltage i tyske gudstjenester i Den danske folkekirke. Dertil kommer fem tyske frimegheder i Sønderjylland.

Den tyske gudstjeneste ligner i store træk en dansk gudstjeneste, men der er visse variationer. Også i Hertug Hans Kirke, hvor menigheden til gudstjenesten denne søndag efter normale omstændigheder ville have sunget efter ‘Evangelisches Gesangbuch’, der er blevet sat frem på en vogn, i stedet for af ‘Den Danske Salmebog’, der ligesom i alle danske kirker står i en reol ved indgangen. Og så foregår de kirkelige handlinger, læsninger, bønner, prædiken, nadver m.m. på tysk.

Det bebudede lovforslag er da heller ikke tiltænkt de tyske menigheder, forsikrede den socialdemokratiske kirkeordfører, Julie Skovsby, der også er formand for Folketingets Kirkeudvalg. Hun understregede i november over for det tyske mindretals avis, Der Nordschleswiger, at det er vigtigt for socialdemokraterne at slå fast, at de “ikke kender til nogen aktuel radikalisering i det tyske mindretal eller i dets aktiviteter ➤➤

Normalt kommer der 20-30 til de tyske gudstjenester, der afholdes tre gange om måneden på skift i Haderslevs tre kirker. Men på grund af coronarestriktionerne er kirken kun halvt fyldt.

➤ i Folkekirken”. Især dette udsagn er faldet Christa Hansen for brystet.

“Jeg er målløs. Min kalender skriver 2021, og vi har i årtier talt om fred og fordragelighed. Grænselandet bliver fremhævet som en modelregion og et forbillede for andre mindretal i hele verden. Og så snakker en kirkeordfører fra regeringspartiet, der ovenikøbet er formand for Folketingets Kirkeudvalg, om muligheden for radikalisering i mindretallet, hvilket jo ligger i formuleringen ‘ikke aktuel’. Det vidner om, at hun ikke aner, hvad hun taler om. Det er en mistænkeliggørelse af mindretallet og hele grundlaget for mindretalsarbejdet og vores kirkelige arbejde”, siger Christa Hansen.

Har regeringen ikke forstået Genforeningen 2020?

Christa Hansen er ikke som sådan bekymret på sin menigheds vegne, da hun er

overbevist om, at internationale aftaler, som København-Bonn-erklæringerne fra 1955, beskytter det tyske mindretals ret til frit at forkynde på tysk. Men symbolikken i forslaget er for hende ikke til at tage fejl af.

Det undrer Christa Hansen særligt, at regeringen bebudede lovforslaget i 2020 – det år, hvor der blev sat særligt positivt fokus på det tyske og det danske mindretal i grænselandet som følge af fejringen af 100-året for Genforeningen, det dansk-tyske kulturelle venskabsår 2020 og ikke mindst det tyske og det danske mindretals 100-års jubilæer.

“Har regeringen slet ikke indset, at 2020 handlede om fred og fordragelighed? I grænselandet sætter vi en ære i at leve sammen og acceptere hinanden. Det at ville overvåge os som mindretal strider ikke bare imod aftalerne indgået efter Genforeningen i 1920 og København-Bonn-erklæringerne.

Hertug Hans den Ældre (1521-1580), fik i 1544 tildelt bl.a. det meste af det nordlige Sønderjylland med slottene Haderslev, Tønder, Tørrning og Løgumkloster. Hertug Hans grundlagde bl.a. Hertug Hans Hospital i 1569 og den dertil knyttede Hertug Hans Hospitalskirke. Glasmaleriet (th.) viser hertugens våben og årstallet 1569 nederst.

Det strider også imod den danske forståelse af at være et samfund: At vi alle sammen kan være her, både mindretal og flertal, at vi alle har noget at byde ind med, og at vi kan lære af hinanden. Det er krænkende, at vi som mindretalsborgere nu skal sættes i bås med hadprædikanter”, siger Christa Hansen.

Tysk i kirken bakkes op

2020 burde ifølge Christa Hansen også have mindet os om historiens fejltrin. Et af dem var Köller-politikken, hvor overpræsident i den preussiske provins Slesvig-Holsten, Ernst von Köller, i årene 1898-1903, forsøgte at knægte danskheden i Sønderjylland ved mødeforbud, masseudvisninger, fratagelse af forældrerettigheder m.m.

“Det fik befolkningen til at gå i den anden grøft, og det endte med, at det danske blev styrket i Sønderjylland. I dag er vi heldigvis

kommet videre, og også den danske del af menigheden bakker op om det tyske mindretal. F.eks. blev de tyske repræsentanter stemmeslugere ved de seneste menighedsrådsvalg i Tønder, Aabenraa og Haderslev”, siger Christa Hansen.

Klokken nærmer sig nu 10, og gudstjenesten kan gå i gang. Forinden tager Christa Hansen ordet. Hun orienterer menigheden om regeringens bebudede lovforslag og det mulige krav om, at tyske prædikener i fremtiden skal oversættes til dansk. “Soweit wird es nicht kommen”, beroliger hun sin menighed, inden bedeslagene lyder fra kirketårnet

“Jeg håber, at regeringen på baggrund af den rejste kritik er blevet så meget klogere, at der slet ikke kommer et lovforslag, og at de finder andre veje at komme problemet med ekstremisme til livs”, uddyber hun uden for kirken. 🍷

Hvad betyder det for dig, at der bliver prædiket på tysk?

Fortalt til Merlin Christophersen

Foto: Lars Aarø

Jørgen Viking, 77 år,
pensioneret jurist

“

I den tyske menighed føler jeg mig som en del af familien

Det betyder meget for mig at komme til tysk gudstjeneste, fordi den minder mig om den samhørighed, jeg har haft med min afdøde kone. Det var på grund af hende, at jeg

flyttede fra Viborg til Haderslev, og det var hende, der tog mig med til tysk gudstjeneste for efterhånden mange år siden. Siden har jeg lært præsten godt at kende, og jeg kan godt lide at møde dem, jeg har lært at kende i menigheden. Først efter jeg er flyttet til Sønderjylland, har jeg lært at tale rimelig godt tysk, så jeg kan følge med i, hvad der foregår i kirken og i andre sammenhænge. Jeg kommer også i den danske kirke, og efter min kones død for knapt et år siden kommer jeg skiftevis til dansk og tysk gudstjeneste. Sammen med min kone gik jeg mest til tysk gudstjeneste. Hun sad i menighedsrådet, og efter hendes død var det vigtigt for mig også at blive en del af menighedsrådet. Heldigvis blev jeg valgt ind ved det seneste valg. I den tyske menighed føler jeg mig som en del af familien.

“

Friheden til at vælge mellem dansk og tysk er vigtig

Det væsentlige for mig er, at man har valget, om man vil gå til en dansk eller en tysk gudstjeneste i Sønderjylland eller Nordslesvig, som vi siger i det tyske mindretal. Historisk set har vores landsdel været både dansk og tysk, og det er synligt i kulturen i dag. Og eftersom jeg er sønderjyde opvokset i det tyske mindretal, og min familie har været i mindretallet i generationer, er vi danskere og kulturtyiske. Derfor er friheden til at vælge vigtig for mig. Jeg har tidligere taget det valg at blive konfirmeret på dansk, da jeg på det tidspunkt sang i et kirkekor med tilknytning til den danske præst i menigheden. Men samtidig har jeg altid gået til tysk gudstjeneste, ligesom jeg har gået i tysk skole og læst mindretallets tyske avis. Så man kan sige, at den tyske del af menigheden som samfundsbærende institution er med til at sikre, at vi i mindretallet kan blive ved med at være dem, vi er. ➔

*Anna Fuglsang,
22 år, læser
statskundskab*

“

Kirkesproget er vigtigt ved livets store begivenheder

Jeg synes, det er meget vigtigt at komme til gudstjeneste. Det, at gudstjenesten foregår på tysk, er en kulturel ting. Vi i det tyske mindretal er jo kulturtyskere og ikke tyskere i den forstand, at vi er fra Tyskland eller har tysk statsborgerskab. Og netop fordi det er en kulturel ting, er det vigtigt, at vi kan komme til tysk gudstjeneste. For sproget er kulturbærende, og det er vigtigt, at man ved livets store begivenheder som barndåb, konfirmation, bryllup og begravelse har adgang til sit eget kirkesprog. Desuden får vi jo ikke kun gavn af den tyske kirke på et personligt plan. Den er jo også et tegn på mangfoldigheden i grænselandet. Hvor grænserne tidligere har været trukket skarpt op mentalt, så er det heldigvis mangfoldigheden, vi dyrker i dag.

Claes Fuglsang, 56 år, direktør

Marianne Christiansen, 57 år, biskop over Haderslev Stift

“

Jeg bliver mindet om tosprogetheden i Sønderjylland

Den tyske del af menigheden er en del af min sogne-menighed, og derfor kommer jeg også til tysk gudstjeneste, så tit jeg kan. Her bliver jeg mindet om den tosprogethed, vi har her i Sønderjylland. Desuden er det skønt at få lov til også at høre forkyndelsen på tysk og synge de tyske salmer, der jo er beslægtede med, men alligevel forskellige fra, de danske. Derfor mener jeg heller ikke, det har gang på jorden at ville kræve en oversættelse af den tyske forkyndelse, som regeringen nu lægger op til. Det ville stride mod religionsfriheden og undergrave mindretallets status.

Grænselandskursus på Rødding Højskole. I samarbejde med Grænseforeningen

GRÆNSER OG FÆLLESSKABER

Nationalstat og mindretal under forandring.

31. maj - 6. juni 2021

En grundfortælling er en historie, der ligger til grund for den måde, hvorpå vi ser og forstår os selv. Den springer ud af en erfaring, der opstår, når en forventning, et ønske, en drøm bliver – eller ikke bliver – opfyldt. Sønderjyllands historie rummer flere nationale grundfortællinger. En af de væsentligste er den om Genforeningen i 1920, hvor en drøm gik i opfyldelse. Men sådanne grundfortællinger er hele tiden under forandring. I disse år påvirkes den sønderjyske såvel som den nationale fortælling af globalisering, klimaændringer, pandemier m.v. Det påvirker også de fællesskaber, som vores grænser har rammet ind. Det er disse forandringer, vi tager op på grænselandskurset i 2021.

Mandag den 31. maj

Kl. 15.00: Ankomst, indkvartering og kaffe.

Kl. 16.30: Velkomst og introduktion til ugen v/ Mads Rykind-Eriksen.

Kl. 17.15: "Vi mødes ved genforeningsstenen". Rundvisning v/ Mads Rykind-Eriksen.

Kl. 20.00: "Hårde og bløde grænser" v/ MF og sociolog Henrik Dahl.

Tirsdag den 1. juni

Kl. 9.30: Morgensang i Rødding Frimenighedskirke, hvor vi ser kirken og hører den gribende historie om præsteparret, der mistede to sønner under Første Verdenskrig v/ frimenighedspræst Mette Geil.

Kl. 10.15: "Uden Grænseforeningen havde der ikke været noget dansk mindretal" v/ historiker og museumsinspektør Axel Johnsen.

Kl. 14.00-18.30: Åstedsberetninger om Genforeningen. Udflugt til Bennetgaard, Frihedsbroen, Kongåen og Skibelund Krat
Kl. 20.00: "Min sønderjyske arv". En grænselandsfortælling v/ tidl. formand for Grænseforeningen og tidl. minister Mette Bock.

Onsdag den 2. juni

Kl. 9.30: "Stenen slår smut på det danske vand ... Ringene rammer et andet land". Morgensang v/ generalsekretær for Grænseforeningen Knud-Erik Therkelsen.

Kl. 10.15: "Genforeningens betydning for Danmark. Identitet og erindringskultur" v/ professor Nils Arne Sørensen.

Kl. 15.00: "Grænser som linjer og rum. Hvad sker der med en befolkning, når synet på græn-

sen ændrer sig? v/ dr.phil. og sektionsleder for Grænseregionsforskning Steen Bo Frandsen.

Kl. 20.00: "100-året for Genforeningen. Hvad kan vi bruge det til?" v/ Knud-Erik Therkelsen.

Torsdag den 3. juni

Heldagstur til Dybbøl, Broager, Rinkenæs og Flensborg. Grænseforeningens historie og grænselandsets fremtid

På Flensborghus: "Grænselandsets fremtid? Kan mindretallene nu, efter 100 år, klare sig alene?" Debat mellem formand for Grænseforeningen Peter Skov-Jakobsen og formand for Sydslesvigsk Forening, SSF, Gitte Hougaard-Werner.

Kl. 20.00: "Omve'n hjemve". Koncert med Rikke Mølbæk Thomsen. 28-årige Rikke Mølbæk Thomsen er et nyt talent på den danske musikscene, der i 2018 fik Modersmål-Prisen for sin indsats for den sønderjyske dialekt.

Fredag den 4. juni

Kl. 9.30: "Danskerne findes i mange modeller, og stadig kommer der nye til". Morgensang v/ Mads Rykind-Eriksen.

Kl. 10.15: "Det dansk-tyske værdifællesskab" v/ tidl. ambassadør i Berlin Friis Arne Petersen.

Kl. 14.30: Det sønderjyske kaffebord i ord og kalorier

Besøg i Sdr. Hygum Forsamlingshus med historien om kaffebordet og den sønderjyske sang.

Kl. 20.00: "Den største dag i mit liv". En sønderjyllandshistorie v/ foredragsholder Erik Lindløb.

Lørdag den 5. juni – Grundlovsdag

Kl. 9.30: "Højskolen og Genforeningen". Morgensang v/ Mads Rykind-Eriksen.

Kl. 10.15: "Det tyske mindretal – historie og aktuelle udfordringer" v/ kommunikationschef for Bund Deutscher Nordschleswiger, det tyske mindretals hovedorganisation Harro Hallmann.

Kl. 13: Grundlovsudvalget på Rødding Højskole i samarbejde med Rødding by

Med bl.a. "Sigurd fortæller om Genforeningen" ved Sigurd Barrett, og grundlovstaler af MF Lotte Rod, Radikale Venstre og Simon Faber, tidl. overborgmester i Flensborg fra det danske mindretalsparti SSW.

Kl. 19.30: Afslutningsmiddag med sang og fortælling.

Mulighed for aftentur mens solen går ned i vest. Derefter ostebord.

Søndag den 6. juni

Kl. 9.00: "Gå da frit enhver til sit".

Morgensang v/ Mads Rykind-Eriksen. Derefter afrejse.

Praktisk

Kurset koster 5.250 kr. på dobbeltværelse uden bad (tillæg 1.200 kr. for enkeltværelse) og 5.750 kr. på dobbeltværelse med bad. Prisen inkluderer fuld pension og udflugter i følge program. Yderligere oplysninger, mere udførligt program og tilmelding sker til Rødding Højskole på skolens hjemmeside

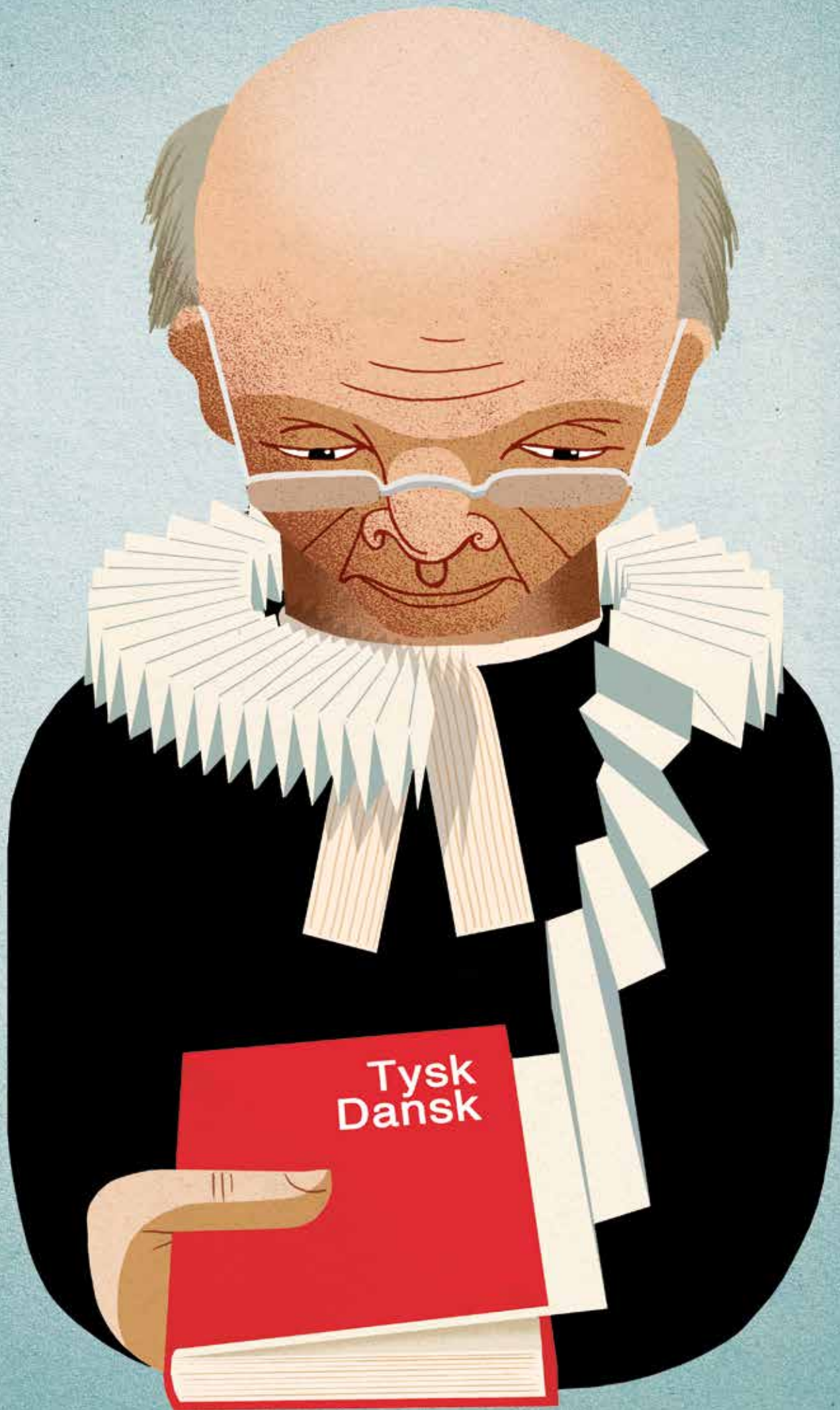
www.rhskole.dk

GRÆNSEFORENINGEN
for en åben danskhed

RØDDING HØJSKOLE

Tysk
Dansk

Guds ord på tysk er under pres

Af Anna-Lise Bjerager
Illustrationer: Morten Voigt

BAGGRUND Regeringen er på vej med et lovforslag, der vil skabe åbenhed om prædikener på andre sprog end dansk. Formålet er at ramme radikale hadprædikanter. Men forslaget vil også ramme andre trossamfund, herunder det tyske mindretal i Sønderjylland, der siden Genforeningen i 1920 har haft ret til at holde gudstjeneste på tysk, og Skt. Petri Kirke i København, der kan føre samme ret tilbage til 1500-tallet. Regeringens planer bliver mødt af massiv kritik

Fra nu af taler vi rigsdansk og sønderjysk”. Sådan lød det i præstegården i Burkal Sogn ved Tønder i Sønderjylland over middagsbordet en dag i 1920. Grænselandspræsten Martin Schwarz, født i Ditmarsken af tyske forældre, havde talt og dermed truffet denne afgørende beslutning på sin families vegne, selvom de indtil denne dag kun havde talt tysk med hinanden.

Det er kirkehistoriker, professor Martin Schwarz Lausten, der fortæller historien om

sin morfar, Martin Schwarz, som han har skrevet om i bogen ‘Den kirkelige genforening i 1920’. Mens andre tyske præster rejste til Tyskland efter folkeafstemningen i 1920 og den efterfølgende nye grænsedragning, valgte hans morfar at blive i præstegården i Burkal, der nu ikke længere lå i den preussiske provins Slesvig, men i Danmark. “Guds ord er vigtigere end det nationale spørgsmål”, som han sagde.

Om det nationale er ved at sætte både Guds ord, internationale aftaler, retssikkerhed og

åndsfrihed ud af kraft, kan man blive i tvivl om, når man læser regeringens lovprogram for folketingsåret 2020/2021, mener Martin Schwarz Lausten. Af lovprogrammet fremgår det, at kirkeministeren i februar 2021 vil fremlægge et lovforslag om prædikener på andre sprog end dansk med det formål “at skabe større åbenhed om religiøse forkynderes prædikener i Danmark, når de prædiker på andre sprog end dansk”.

“

Som allerede Martin Luther og senere Grundtvig sagde: Evangeliet skal forkyndes på folkesproget

Kirkehistoriker Martin Schwarz Lausten

“Formålet er åbenbart at ramme de radikale hadprædikanter i Danmark, og det har jeg da en vis forståelse for. Men det må man fra regeringens side tage hånd om på anden måde. Forslaget er på alle måder en underkendelse af de frihedsrettigheder, vi ellers er så stolte af i Danmark. Og samtidig er det i modstrid med en meget gammel tradition i kirken. Som allerede Martin Luther og senere Grundtvig sagde: Evangeliet skal forkyndes på folkesproget”, siger Martin Schwarz Lausten.

Massiv dansk kritik af forslag

Regeringens lovforslag, der ifølge regeringen har som formål at skabe større åbenhed om prædikener på andre sprog end dansk, hvorfor der skal finde en oversættelse til dansk sted, vil ikke alene ramme det tyske mindretal i Sønderjylland, men også den tyske Skt. Petri Kirke, der er den ældst bevarede kirke i indre København fra 1575, samt bl.a. de færøske og grønlandske menigheder i Danmark.

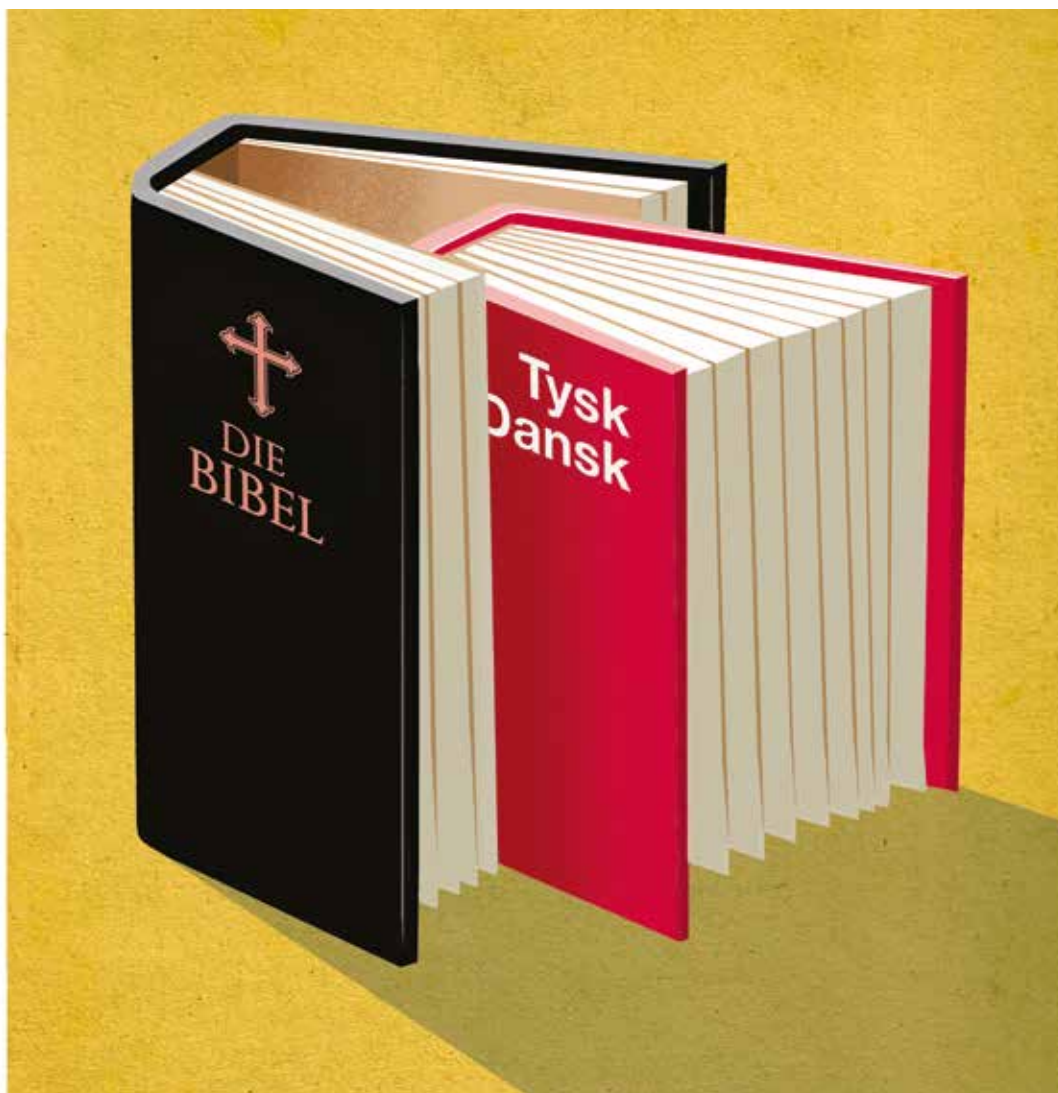
Derudover vil det i øvrigt ramme Den katolske Kirke og fremmedsprogede menigheder af enhver slags.

Det bebudede lovforslag er blevet mødt af kritik, siden det blev præsenteret af Socialdemokratiet i valgkampen i foråret 2020 og sidenhen kortfattet i regeringens lovprogram i oktober måned. “Det vil være en virkelig skandale, hvis det kom dertil, at tyske præster fremover skal holde deres prædikener på dansk eller indlevere dem skriftligt på dansk”, skrev fungerende chefredaktør på Der Nordschleswiger, Cornelius von Tiedemann, i en leder.

Folkekirkeens 12 biskopper, herunder den grønlandske og den færøske biskop, har 8. januar 2021 skrevet et fælles brev stilet til statsminister Mette Frederiksen, udenrigsminister Jeppe Kofod, justitsminister Nick Hækkerup, udlændinge- og integrationsminister Matthias Tesfaye og kirkeminister Joy Mogensen og givet udtryk for “en stærk bekymring” over lovforslaget med anmodning om, at regeringen undlader at fremsætte lovforslaget. Biskoppernes henvendelse, der er underskrevet af biskop Peter Skov-Jakobsen, der også er formand for Grænseforeningen, følger i kølvandet på en henvendelse til regeringen fra biskopperne i København, Ribe, Haderslev og Slesvig. Tidligere kirkeminister Mette Bock har kaldt forslaget “så dumt, at det bogstaveligt talt skriger til himlen”.

... og tysk kritik

Også i tyske medier har der lydt skarp kritik. Til Frankfurter Rundschau siger biskop Marianne Christiansen, Haderslev, at hun med lovforslaget mærker “censurens kolde hånd”. Salzburger Nachrichten skriver, at et lignende forslag i USA formentlig ville have ført til borgerkrigs-lignende tilstande. Til den tyske avis taz siger Christian Rabjerg Madsen (S), der er formand for Folketingets udlændinge- og integrationsudvalg, at det tyske mindretal ikke behøver at bekymre sig: Regeringen er bevidst om problemstillingen og vil forsøge at tage hensyn hertil, når lovforslaget udarbejdes. Taz spørger herefter, om han tror, det er tilstrækkeligt, at regeringen er bevidst om problemet? Til det svarer Christian Rabjerg

Madsen: “Jeg kan på nuværende tidspunkt ikke blive mere konkret.”

De mange negative reaktioner fik i januar udlændingeordfører Rasmus Stoklund (S) til at reagere:

“Det skal ikke være færøske eller tyske menigheder, den (loven, red.) skal rettes mod. [...] Vi forsøger at leve op til vores internationale forpligtelser samtidig med, at lovgivningen skal ramme dem, den er tilsigtet, som primært er imamer, der står og spreder had mod for eksempel jøder og homoseksuelle i moskeer og radikaliserer unge mennesker. [...] Det er en juridisk udfordring at sørge for det, og den har vi ikke løst endnu”, sagde Rasmus Stoklund til Kristeligt Dagblad.

Diskriminering af muslimske medborgere

Jurist Sten Harck, der har en ph.d. i mindretalsrettigheder og er opvokset i Sydslesvig som en del af det danske mindretal, men

i dag bor i München, mener ikke, at den juridiske udfordring, som Rasmus Stoklund taler om, lader sig løse.

“Jeg bakker helt ærligt op om, at man skal forhindre islamiske hadprædikanter i at udbrede deres tanker. Men jeg tror ikke på, at man kan strikke en lov sammen, der på en og samme tid kræver, at der bliver talt dansk i moskeerne, mens der gerne må tales tysk og færøsk i disse trossamfunds respektive menigheder. Det vil jo være en klar diskriminering af de muslimske medborgere. Det er en tabersag”, mener Sten Harck.

Han henviser til, at sproget er af helt central betydning for alle mennesker, men især for mennesker, der tilhører et mindretal.

“Sproget er den største kulturbærer og identitetsskabende faktor. Det ved jeg personligt som et menneske, der er vokset op som en del af det danske mindretal, og det ved jeg fra min forskning. Hvis man forhindrer det tyske mindretal i at tale tysk ved

gudstjenesten, så er det yderst alvorligt og i strid med alle internationale konventioner”, siger Sten Harck.

Nej til forskelsbehandling

Lisbet Christoffersen, der er professor i religionsret ved Roskilde Universitet, peger på, at lovforslaget, hvis det bliver vedtaget, vil være i strid med Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 14 om forbud mod diskriminering.

“Heri står der helt klart, at der ikke må forskelsbehandles på grund af religion”, siger Lisbet Christoffersen og tilføjer, at man ej heller må forskelsbehandle på grund af tilhørsforhold til et nationalt mindretal. Hun henviser til en række internationale konventioner, der er specifikt rettet mod beskyttelse af nationale mindretal. Det gælder bl.a. Europarådets rammekonvention om beskyttelse af nationale mindretal og Den europæiske Sprogpagt om regionale sprog eller mindretalssprog.

“Udgangspunktet i de internationale konventioner er, at forskellige trossamfund skal behandles lige, men man må gerne forskelsbehandle, hvis der er en saglig grund. Den kan jeg bare have meget svært ved at få øje på”, siger Lisbet Christoffersen.

København-Bonn-erklæringerne

Tidligere generalkonsul i Flensborg, historiker Henrik Becker-Christensen, har forsket i og skrevet om det tyske mindretal i Sønderjylland efter Genforeningen i 1920. Han har også beskæftiget sig med København-Bonn-erklæringerne fra 1955 om gensidig beskyttelse over for det tyske mindretal i Sønderjylland og det danske mindretal i Sydslesvig. Heri lyder det bl.a.: “Personer, der tilhører det tyske mindretal og deres organisationer, må ikke hindres i, i tale og skrift, at benytte det sprog, de foretrækker.”

Henrik Becker-Christensen mener i modsætning til Sten Harck ikke, at det vil udgøre et problem, hvis regeringen ender med at lave en undtagelsesbestemmelse for det tyske mindretal i sit lovforslag. Faktisk mener han, at det er den eneste rigtige løsning.

“Sagen er jo, at det tyske mindretal historisk har haft en særstilling i Danmark.

Foto: Privat

“Hvis man forhindrer det tyske mindretal i at tale tysk ved gudstjenesten, så er det yderst alvorligt og i strid med alle internationale konventioner”, siger jurist Sten Harck, der er vokset op som en del af det danske mindretal i Sydslesvig og har en ph.d. i mindretalsrettigheder.

Allerede i 1919 efter Første Verdenskrig afgav den dansk-slesvigske delegation en skriftlig erklæring på Fredskonferencen i Paris. I erklæringen hedder det bl.a. at “det tyske mindretals naturlige ret til at bruge deres eget sprog vil blive respekteret”. Dette blev bekræftet efter Anden Verdenskrig i statsminister Hans Hedtofts såkaldte Københavns-notat om det tyske mindretals rettigheder”, siger Henrik Becker-Christensen og fortsætter:

“København-Bonn erklæringerne bygger på denne historiske arv. Dette bliver regeringen nødt til at respektere, ellers bliver der ballade med det tyske mindretal, og Danmarks internationale anseelse vil lide alvorlig skade”, siger Henrik Becker-Christensen, der peger på, at der i lovgivningen ofte er tale om undtagelsesbestemmelser, når det gælder det tyske mindretal. Bl.a. er der bestemmelser, der er med til at sikre det tyske mindretals politiske repræsentation i Sønderjylland, ligesom det tyske mindretals skoler er ligestillet med offentlige danske skoler, når det gælder elevtilskud, hvilket ikke gælder for andre friskoler og privatskoler. Noget tilsvarende gør sig gældende for det danske mindretal syd for grænsen.

Lisbet Christoffersen ser heller ikke en

Foto: Leif Tuxen

Lisbet Christoffersen mener, at en eventuel undtagelsesbestemmelse i det bebudede lovforslag ikke alene bør omfatte det tyske mindretal i Danmark, men også Den Katolske Kirke i Danmark, de nordiske og engelske menigheder samt Det Jødiske Samfund.

Foto: Leif Tuxen

“Forslaget er i modstrid med en meget gammel tradition i kirken. Som allerede Martin Luther og senere Grundtvig sagde: Evangeliet skal forkyndes på folkesproget”, siger kirkehistoriker, professor Martin Schwarz Lausten.

undtagelsesbestemmelse i det bebudede lovforslag som et problem. Dog mener hun, at en sådan undtagelsesbestemmelse ikke alene bør omfatte det tyske mindretal i Danmark, men også Den katolske Kirke i Danmark, de nordiske og engelske menigheder samt Det Jødiske Samfund. Hun peger også på, at man kunne indføre en form for såkaldt reciprocitet, det vil sige gensidighed.

“En mulighed var jo at tage udgangspunkt i de lande, hvor man som dansk trossamfund ikke frit kan prædike på dansk. Det kunne være lande som Tyrkiet, Saudi-Arabien og Iran. Disse landes prædikanter kunne herefter afkræves at prædike på dansk eller oversætte prædiken til dansk for at opnå den ønskede åbenhed”, siger Lisbet Christoffersen og bemærker, at et sådant gensidighedsprincip netop er gældende i København-Bonn-erklæringerne.

Hvad med åndsfriheden?

Ingrid Ank, der er akademileder ved Grundtvigsk Forum, har sammen med socialdemokraten Daniel Toft Jakobsen skrevet bogen ‘At være demokrat er ikke at være bange. Åndsfrihed under pres’. Hun mener, at regeringens bebudede lovforslag – ud over at være i modstrid med de internationale

konventioner og København-Bonn-erklæringerne – på et mere grundlæggende plan er farligt.

“Jeg synes faktisk, at alt er galt fra start til slut, når det gælder regeringens planer om et sådant lovforslag. For det første er det en klar mistænkeliggørelse af det religiøse – for kunne man for eksempel forestille sig at kræve alle offentlige taler oversat? Dernæst: Vi taler meget om forsamlingsfrihed eller manglen på samme her under corona. Men forsamlingsfrihed er jo ikke kun friheden til at mødes, men også friheden til at kunne mødes med nogen om noget. Det er problematisk, når staten vil kontrollere, hvad det er, vi mødes om, i dette tilfælde en gudstjeneste. Endelig er lovforslaget et udtryk for noget, der aldrig vil komme til at virke efter hensigten. Hvem tror alvorligt talt på, at den person, der opildner til had fra prædikestolen på et fremmed ➔

Lov om prædikener på andre sprog end dansk

“Formålet med lovforslaget er at skabe større åbenhed om religiøse forkyn- deres prædikener i Danmark, når de prædiker på andre sprog end dansk”.

Uddrag af regeringens lovprogram, oktober 2020

Foto: Heiner Lützen

“Jeg tror, det her forslag, hvis det bliver vedtaget, vil ramme vores fælles frihed. Det vil gøre os dummere og indsnævre os”, siger Ingrid Ank, der er akademileder i Grundtvigsk Forum.

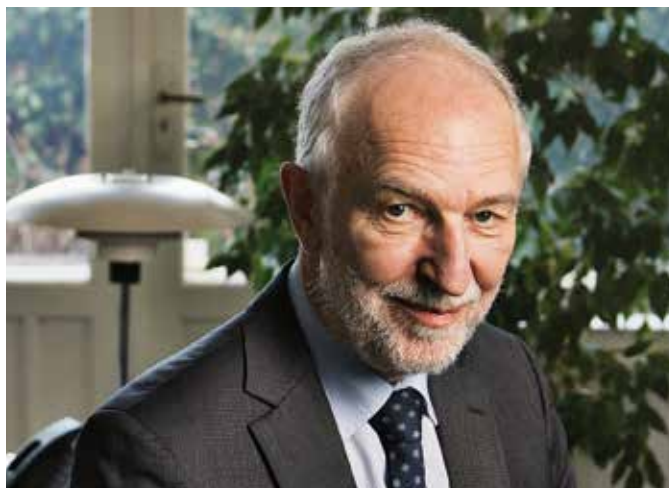

Foto: Niels Åge Skovbo

Henrik Becker-Christensen mener, at det ville være helt legitimt, hvis regeringen ender med at lave en undtagelsesbestemmelse for det tyske mindretal i sit bebudede lovforslag. “Sagen er jo, at det tyske mindretal historisk har haft en særstilling i Danmark”, siger han.

sprog, vil tage dette med i en oversættelse?” siger hun og fortsætter.

“Jeg tror, det her forslag, hvis det bliver vedtaget, vil ramme vores fælles frihed. Det vil gøre os dummere og indsnævre os”, siger Ingrid Ank, der også er bekymret, når integrationsordfører Rasmus Stoklund (S) siger, at lovforslaget vil undtage tyske og færøske menigheder. Selv om hun har fuld forståelse for, at det tyske mindretal i Sønderjylland nyder en særstilling i det danske samfund, mener hun principielt, at der bør være frihed for Loke såvel som for Thor, som Grundtvig formulerede det.

“Jeg vil virkelig appellere til alle andre menigheder og borgere generelt i det her land om at protestere. Vi må slås for, at dette ikke er i orden. Lovgivningen må være for alle og have et alment sigte. Vi kan da ikke acceptere, at den samme lovgivning gælder for nogle og ikke for andre. I stigende grad gør det sig gældende; konkret i denne sag, men også når det gælder friskolestramninger, tildækningsforbud, coronakamp og meget mere. Det er på det principielle plan simpelthen så langt ude”, siger Ingrid Ank.

“Ren og skær symbolpolitik”

Sten Harck er enig med Ingrid Ank. Han går

ovenikøbet så langt som til at sige, at regeringen handler mod bedre vidende.

“Jeg mener, at dette lovforslag er ren og skær symbolpolitik. Man vil vise, at man er hård over for muslimske hadprædikanter og løber en kalkuleret risiko, når det gælder lovgivningen. Politikerne siger til sine jurister: Lav dette lovforslag. Men man er udmærket klar over, at det strider mod de internationale konventioner, og at man med stor sandsynlighed vil tabe ved Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, hvis der bliver indgivet en klage. Inden domstolen får truffet en afgørelse, er der imidlertid nok gået flere år. Til den tid kan man sige til vælgerne: Vi gjorde, hvad vi kunne. Det er meget kynisk, og det er slet ikke i overensstemmelse med de retsprincipper, vi normalt roser os af i Danmark”, mener Sten Harck.

Martin Schwarz Lausten tænker på, hvad hans morfar ville have sagt om det bebudede lovforslag, hvis han havde levet i dag. Han tror, han ved, hvad de danske præster i Sydslesvig ville sige, hvis de tyske myndigheder krævede, at de skulle aflevere en tysk oversættelse af deres prædikerne mandag morgen. De ville sige nej. 🇩🇪

Tysk har været kirkesprog i Danmark i 500 år

Den tyske teolog og reformator Martin Luthers (1483-1546) tanker om, at det kristne evangelium skulle gøres tilgængeligt for alle, resulterede i, at han oversatte Bibelen, der tidligere kun fandtes på latin, til tysk, og man begyndte at prædike på tysk i de tyske kirker, der overgik til lutherdommen. Da den lutherske reformation kom til Haderslev i 1525, der på det tidspunkt var en del af hertugdømmet Slesvig, og til Danmark-Norge og Holsten i 1536, begyndte man tilsvarende at prædike på dansk i danske kirker og benytte dansk som gudstjenestesprog.

Siden 1575 er der blevet prædikeret på tysk i Skt. Petri Kirke i København, der var en af fire katolske sognekirker i hovedstaden og et samlingspunkt for Københavns elite, der ligesom hoffet først og fremmest benyttede det tyske sprog. Kirken blev i 1585 overdraget den tysksprogede menighed i København og er i dag en del af Folkekirken med Dronning Margrethe som protektor.

Efter Reformationen blev der udarbejdet en særlig kirkeordinans for hertugdømmerne Slesvig og Holsten, og det blev slået fast, at det var fyrsten, der skulle sørge for kirken, der nu ikke længere var en pavekirke. Kirkesprogsgænsen gik syd for Højer, Møgeltønder, Ubjerg, Burkal, Tinglev og Holbøl sogne. Syd for kirkesprogsgænsen blev der talt tysk og latin, og nord for denne grænse blev der talt dansk og latin.

Efter Første Slesvigske Krig (1848-1850) blev der som led i fordanskningen indført dansk som kirkesprog i 49 sogne i Mellemslesvig, hvor der hovedsageligt var en tysktalende befolkning (De regenburgske sprogreskripter). Efter krigen i 1864 kom Slesvig under preussisk styre, og dansk kirkeliv svandt noget ind. Myndighedernes kirkesprog var tysk, men gudstjenesterne holdtes mange steder med dansk liturgi, prædiken og salmesang. Efter folkeafstemningen i 1920, der tog udgangspunkt i kirkesprogsgænsen fra Reformationens tid, og den efterfølgende grænsedragning blev der i de fire købstæder Haderslev, Aabenraa, Tønder og Sønderborg ansat to folkekirkepræster, en dansk og en tysk, og i landsognene var det tyskuddannede præster, der betjente den tysktalende menighed, ligesom der blev dannet en række tyske frimenigheder.

I dag er der ansat fire tyske præster i Folkekirken i Haderslev, Aabenraa, Tønder og Sønderborg, som betjener det tyske mindretal i Sønderjylland. Desuden er der ansat seks tyske præster i fem tyske frimenigheder i Sønderjylland.

Kilder: 'Sønderjylland A til Å' af Inge Adriansen m.fl., Martin Schwarz Lausten, www.kirche.dk, www.kirke.dk

Biskoppernes brev til regeringen

Til statsminister Mette Frederiksen, udenrigsminister Jeppe Kofod, justitsminister Nick Hækkerup, udlændinge- og integrationsminister Mattias Tesfaye, kirkeminister Joy Mogensen, cc. politisk ordfører Jesper Petersen.

I forbindelse med forslaget til 'Lov om prædikener på andre sprog' end dansk tillader vi os hermed at give udtryk for en stærk bekymring for, hvad dette lovforslag i givet fald vil betyde for såvel religionsfriheden som forholdet mellem dansktalende menigheder i dette land og de menigheder, der betjener sig af deres oprindelige modersmål.

Baggrund: Danmark er en del af et rigsfællesskab, som i sig selv omfatter tre sprog, grønlandsk, færøsk og dansk. Respekten for mindretallets sprog i Sønderjylland og Sydslesvig, som fastslået i København-Bonn-erklæringerne, medfører bl.a. en naturlig anerkendelse af tysk som gudstjenestesprog. Men også udover disse konstituerende forhold og endda før Grundlovens religionsfrihed har staten hidtil anerkendt, at der findes fremmedsprogede menigheder af forskellig kristen eller anden religiøs observans. Det har været respekteret, at mennesker skal kunne høre evangeliet – eller den religiøse forkyndelse – på deres hjertesprog, og dette har på ingen måde skabt forhindringer for en positiv sameksistens.

Bekymring: Vi ser derfor med stor bekymring på udsigten til, at den danske stat nu vil fravige denne frihedstradition. Såvel vores fælles kirkeliv som det religiøse liv generelt vil blive ramt af den planlagte lovgivning. Hvis det pålægges de ikke-dansktalende menigheder og præster, at alle prædikener skal oversættes og gøres tilgængelige på dansk, pålægger man dem en stor byrde, såvel økonomisk som praktisk.

Det bekymrer os, at man med denne lovgivning synes at ville lovgive på en måde, så der lægges særlige byrder på det religiøse område. Et krav om tilgængelighed på dansk gøres ikke gældende på det politiske område eller i civilsamfundet i øvrigt eller på det kulturelle område, skønt man må formode, at der må være det samme behov eller ønske om tilgængelighed på disse områder. Derved bliver det religiøse område udsondret som særligt område, hvor ytringer bliver pålagt særlige regler. Udover de økonomiske byrder, den foreslåede lovgivning lægger på trossamfundene, udsættes trossamfundene for en øget mistænkeliggørelse derved, at kravet om sproglig tilgængelighed kun rettes mod religiøse ytringer.

Det bekymrer os desuden, at den positive ånd, der nu kendetegner vores kultur- og kirkeliv, vil lide skade ved, at de fremmede sprog ikke længere anerkendes som ligeværdige kirkesprog i menighederne; men at man med denne oversættelsespolitik vil udtrykke en stærk mistanke over for mennesker, der er loyale danske borgere, men af anden kulturel eller sproglig herkomst. Derved opstår en fare for, at staten bevæger sig væk fra anerkendelsen af de fremmedsprogede menigheder som en del af Danmarks kirkelige og kulturelle liv. Det ville være et hårdt slag for de mange danske menigheder, der lever rundt i verden, hvis andre stater indførte lignende tiltag som dem, det planlagte lovforslag lægger op til. Tilsvarende ville vi anse det for et stort indgreb, hvis f.eks. Grønland og Færøerne ville indføre krav om, at danske prædikener skal foreligge i oversættelse. En gennemførelse af det planlagte lovforslag vil efter vores opfattelse desuden skade Danmarks anseelse i omverden.

Vi anmoder derfor om, at regeringen undlader at fremsætte lovforslaget.

Her er biskopperne bag brevet

Peter Skov-Jakobsen, Københavns stift, Peter Fischer-Møller, Roskilde stift, Lise-Lotte Rebel, Helsingør stift, Marianne Gaarden, Lolland-Falster stift, Tine Lindhardt, Fyens stift, Henning Toft Bro, Aalborg stift, Henrik Wigh-Poulsen, Aarhus stift, Henrik Stubkjær, Viborg stift, Elof Westergaard, Ribe stift, Marianne Christiansen, Haderslev stift, Paneeraq Siegstad Munk, Grønlands stift, Jógvan Fridriksson, Færøernes stift.

Vil du være med til at fejre 100-året for Genforeningen og dansk-tysk venskabsår?

Så bliv gratis medlem af Grænseforeningen i et halvt år og støt arbejdet for det danske mindretal i Sydslesvig og det dansk-tyske grænseland

Som medlem af Grænseforeningen modtager du GrænSEN, magasinet om mindretal, sprog og kultur, 6 gange årligt

Modtag 3 numre gratis

Bliv medlem på www.graenseforeningen.dk eller ring 3311 3063

Tilbuddet udløber den 15. juni 2021. Medlemskabet er uforpligtende og ophører automatisk efter et halvt år.

GRÆNSEFORENINGEN
for en åben danskhed

Kirkesproget i Sønderjylland bør forblive både dansk og tysk

KOMMENTAR Selv i tiden under preussisk styre fra 1864 og op til Genforeningen i 1920 måtte der prædikenes på dansk i Sønderjylland, skriver tidligere biskop Karsten Nissen og advarer mod regeringens lovforslag om prædikener på andre sprog end dansk, der kan ramme det tyske mindretal i Sønderjylland

Foto: Privat

Af Karsten Nissen, biskop emeritus, Viborg Stift, tidl. næstformand i Grænseforeningen

I valgkampen op til folketingsvalget den 5. juni 2019 fremsatte Socialdemokratiet et udlændingepolitisk udspil med krav om, at alle trossamfund i Danmark skal oversætte udenlandske prædikener til dansk med henblik på senere offentliggørelse. Nu diskuterer vi det bebudede lovforslag 'Lov om prædikener på andre sprog end dansk', der er en del af regeringens lovprogram, oktober 2020. Vi kender endnu ikke ordlyden af lovforslaget, som forventes fremsat i februar eller senere. Hensigten er at forhindre radikaliserings af unge muslimer, men i en retsstat er alle lige for loven. Hvis loven gennemføres som tilsigtet, vil den også ramme prædikener på grønlandsk, færøsk og tysk i lutherske menigheder i Danmark.

I Sønderjylland vil prædikener, som holdes af de fire tyske folkekirkepræster i de sønderjyske købstæder og de seks frimenighedspræster i 'Nordschleswigsche Gemeinde', skulle oversættes til dansk og derefter offentliggøres. Forslaget har mødt stor modstand, og man må håbe, at politikerne besinder sig.

Gudstjenester var på både tysk og dansk

Martin Schwarz Laustens bog 'Den kirkelige Genforening i 1920' er en meget aktuel udgivelse. Ikke kun fordi den i jubilæumsåret for Genforeningen har sat fokus på Genforeningens betydning for Folkekirken, men også fordi den på en ganske særlig måde bliver en

kommentar til den aktuelle diskussion om oversættelse af prædikener på andre sprog end dansk.

Af og til kan man møde den opfattelse, at først med Genforeningen i 1920 kunne der holdes dansksprogede gudstjenester i Sønderjylland. Men sådan var det ikke. Ganske vist indførte sprogforordningen af 1888 tysk som tvunget sprog i skolerne, men religionsundervisningen var undtaget, den måtte foregå på dansk. Det samme gjaldt gudstjenestensproget og salmerne.

I Sønderjylland talte man fire sprog: dansk, tysk, sønderjysk og plattysk. Der var 114 sogne i Sønderjylland, og i 26 af dem var der før 1920 udelukkende blevet holdt gudstjenester på dansk, medens der i de øvrige 88 sogne efter 1864 var blevet indført tyske gudstjenester i vekslende antal. Langt de fleste sønderjyske sogne var altså "helsogne", hvor der før 1920 afholdtes gudstjenester på både dansk og tysk.

I 42 sogne ønskede præsterne at fortsætte i deres embeder efter 1920, og 36 af dem blev bekræftet af menighederne efter en afstemning. Idealet om helsognet med gudstjenester på både dansk og tysk overlevede altså Genforeningen, som Martin Schwarz Lausten skriver i sin bog.

De danske fik egen salmebog

I 1889 fik de danske menigheder i Sønderjylland også deres egen salmebog, 'Evangelisk-luthersk Psalmebog for de dansk-talende

Den tyske kirke overdrog i 1997 Helligåndskirken i Flensborg (foto) til Dansk Kirke i Sydslesvig. Det er et symbol på et godt og gensidigt anerkendende samarbejde mellem danske og tyske menigheder på begge sider af grænsen, skriver Karsten Nissen.

Menigheder i Slesvig'. Denne udvikling blev fremmet af de to Slesvig-biskopper i denne periode, Bertel Godt og Theodor Kaftan. Som kirkehistorikeren pastor Carl Christian Jessen har påvist i sin bog 'Biskop i Grænse-landet' om biskop Theodor Kaftan, krævede denne, at alle præster i de sogne, som afholdt gudstjenester på dansk, skulle beherske det danske sprog.

Det var i øvrigt også en betingelse for at søge præsteembede i Nordslesvig, at kandidaterne havde gennemført et ophold på pastoralseminariet i Haderslev. Her lagde man vægt på, at kandidaterne fik kendskab til og fortrolighed med danske salmer, dansk kirkeliv og situationen for det danske mindretal i Slesvig.

Udtryk for mistillid

Efter konfrontationer op til, under og umiddelbart efter Anden Verdenskrig, er der i dag etableret et godt og gensidigt anerkendende

samarbejde imellem danske og tyske menigheder på begge sider af grænsen. Den tyske kirkes frie overdragelse af Helligåndskirken i Flensborg til Dansk Kirke i Sydslesvig i 1997 og den fælles udgivelse af 'Salmer på dansk og tysk' i 2015 står i dag som to symboler på dette.

Det ville være udtryk for mistillid, hvis danske myndigheder fremsatte et ubegavet og ufølsomt krav om dansk oversættelse af prædikener på tysk i Danmark. Hvordan ville vi mon i Danmark reagere, hvis tyske myndigheder krævede det samme af de danske menigheder i Sydslesvig? 🇩🇪

EU-Kommissionen afviser Europas mindretal

Af Anna-Lise Bjerager

Stor skuffelse blandt EU's mindretal over EU-Kommissionens afvisning af det europæiske borgerinitiativ Minority SafePack Initiative, som 1,1 millioner EU-borgere står bag

Sådan skrev EU-Kommissionen

“Den Europæiske Unions traktat, artikel 2, omhandler bl.a. respekt for menneskerettighederne, herunder rettigheder for personer, der tilhører mindretal, og det er en af de grundlæggende værdier i EU. Derudover henvises til artikel 21 og 22 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, der forbyder forskelsbehandling af nogen art, herunder forskelsbehandling baseret på tilhørsforhold til et nationalt mindretal. Her kræves også, at Unionen respekterer den kulturelle, religiøse og sproglige mangfoldighed. Unionen har ikke nogen lovmæssig kompetence, når det gælder spørgsmål som brug af regionale sprog eller mindretalssprog i den offentlige undervisningssektor eller andre steder. Disse spørgsmål henhører under medlemsstaternes ansvar.”

Uddrag af 'Communication from the Commission on the European Citizens' Initiative 'Minority SafePack – one million signatures for diversity in Europe'.

Det vækker stor skuffelse blandt EU's mindretal, at EU-Kommissionen den 14. januar valgte at afvise det europæiske borgerinitiativ, Minority SafePack Initiative, som 1,1 million EU-borgere har skrevet under på, og som har fået opbakning fra bl.a. EU-Parlamentet og Den Tyske Forbundsdag. Borgerinitiativet vil med ni konkrete forslag skabe bedre vilkår for Europas nationale og sproglige mindretal.

Loránt Vincze, der er præsident for den europæiske mindretalsorganisation FUEN, der står bag borgerinitiativet, siger i en pressemeddelelse:

“Kommissionens udspil er alene et nedladende skulderklap i en situation, hvor 1.123.422 europæere, der havde sat deres underskrifter på borgerinitiativet, ventede på konkrete målsætninger og initiativer. Kommissionen har nu svigtet de ca. 50 millioner borgere i EU, der tilhører nationale og sproglige mindretal. Millioner af dem lever i ulighed i deres egne lande i dag. Nu har også EU-Kommissionen, som måtte forventes at stå vagt om demokrati, lov og retfærdighed og værdighed, vendt ryggen til dem.”

Generalsekretær Jens A. Christiansen, Sydslesvigsk Forening (SSF) er også skuffet.

Loránt Vincze, der er præsident for FUEN, der står bag det europæiske borgerinitiativ MSPI, er skuffet over EU-Kommissionens afvisning af borgerinitiativet, men mener også, at kampen for borgerinitiativet har fået Europas mindretal til at stå sammen og sat Europas nationale mindretal på dagsordenen i europæisk politik. "På trods af vores skuffelse vil vi ikke give op. Vi har skabt fundamentet for, hvordan vi kan bygge et Europa, hvor alle borgere er ægte lige", siger Loránt Vincze i en pressemeddelelse.

"Det er meget beklageligt, at der ikke åbnes op for, at mindretalspolitik er et område, hvor EU også kan gøre sig gældende. Det kunne sagtens lade sig gøre samtidig med, at det meste i forhold til mindretallene stadig finder sted i nationalstaterne", siger Jens A. Christiansen til Flensborg Avis.

I Flensborg Avis hæfter chefredaktør Jørgen Møllekær sig i en leder ved, at det er vicekommissær for værdier og transparens, tjekkiske Vera Jourová, der fremlagde EU-Kommissionens beslutning den 14. januar og ikke EU-kommissionens formand, Ursula von der Leyen.

"Så højt profileret har initiativet altså været på de bonede gulve i Berlaymont-bygningen" (EU-Kommissionens sæde i Bruxelles, red.), skriver Møllekær.

"Tomme ord"

Hans Heinrich Hansen, der i dag er æresmedlem i FUEN og en af de centrale kræfter bag borgerinitiativet i sin tid, er også skuffet og stiller spørgsmålstegn ved selve idéen bag europæiske borgerinitiativer.

"EU-Kommissionen har afvist borgerinitiativet med en masse tomme ord", siger Hans Heinrich Hansen til Der Nordschleswiger. Han ser i EU-Kommissionens afvisning aftrykket fra lande som Spanien, Frankrig og Grækenland, der ikke tolererer indblanding fra nationale mindretal i deres egne stater.

I Slesvig-Holsten er der også skuffelse over EU-Kommissionens afvisning. Johannes Callsen (CDU), der er mindretalskommitteret

i den slesvig-holstenske landdag, gør i en pressemeddelelse opmærksom på, at ministerpræsident Daniel Günther (CDU) forud for EU-Kommissionens afgørelse havde skrevet til formanden for EU-Kommissionen Ursula von der Leyen for at opfordre EU-Kommissionens til at støtte borgerinitiativet. Nu, hvor EU-Kommissionen har sagt nej, må der findes andre veje for at nå målet, skriver Callsen. 🍷

Læs også kommentar side 38.

Det europæiske borgerinitiativ MSPI

Minority Safepack Initiative (MSPI) er et europæisk borgerinitiativ, der indeholder ni forslag, der skal sikre den sproglige og kulturelle mangfoldighed blandt Europas mindretal på områder som kultur, uddannelse, medinddragelse, lighed med mere. MSPI blev en realitet i 2018, da 1,1 million europæere havde skrevet under på, at de ønsker bedre rettigheder for mindretal i Europa. I Danmark var blandt andet Grænseforeningen med til at indsamle 11.736 underskrifter. Den 10. januar 2020 blev underskrifterne afleveret til EU-Kommissionen, og den 15. oktober 2020 var borgerinitiativet til debat i EU-Parlamentet, der endte med at erklære sin støtte. Den Tyske Forbundsdag har støttet initiativet og det samme har bl.a. det hollandske parlament. Den 14. januar udsendte EU-Kommissionen en meddelelse på 22 sider om Minority SafePack, hvor man afviser yderligere lovgivning på EU-området fra EU-Kommissionens side.

En historie om tyske flygtninge, krig og kærlighed

Af Malene Fenger-Grøndahl

INTERVIEW En autentisk kærlighedshistorie om en tysk pige på flugt og en ung mand fra det tyske mindretal er en del af en dramatisk historie fra Sønderjylland i de sidste måneder af Anden Verdenskrig. Mød Karsten Skov, der har skrevet romanen 'Under samme måne'

“Danmark” blev der råbt, “Vi skal ikke til Danmark. Hvad skal vi der?” Soldaten ignorerede protesterne og fortsatte: “Det er en længere tur, og vi vil givetvis gøre holdt undervejs, men ingen stiger af.” Han så sig omkring og lagde igen hånden truende på maskinpistolen. “Der er ingen på- og afstigning på dette tog. Vi har fået ordre til at transportere jer til Danmark, og de, som prøver at stige af, vil blive skudt! De har ikke plads til flere flygtninge i Nordtyskland.”

Sådan lyder en passage på side 100 i Karsten Skovs historiske roman 'Under samme måne', der udkom i slutningen af september og fik en flot modtagelse i Flensborg Avis med en seksstjernet anmeldelse. Romanen, som primært udspiller sig i de sidste måneder af Anden Verdenskrig, bygger på en virkelig historie om kærlighed, krig og en alt for kort ungdom.

“Jeg er optaget af historie, særligt det dansk-tyske forhold, og i mine første romaner dykkede jeg ned i forholdene i grænselandet under Første Verdenskrig”, fortæller Karsten Skov.

“Men da jeg for et par år siden stødte på en filmstump fra begyndelsen af 1945, hvor man ser nogle af de tusinder af tyske flygtninge, der ankom til Sønderborg i Anden Verdenskrigs sidste måneder, blev jeg interesseret i at vide mere om den periode. Jeg fandt ud af, at en meget stor del af de tyske flygtninge – på de tyske myndigheders ordre – blev indkvarteret hos tyske familier i Nordslesvig, og så blev jeg for alvor optaget af historien og begyndte at lede efter mennesker, der havde oplevet det på egen krop og kunne fortælle om det”, siger han.

Karsten Skov er født i Sønderborg i 1963 og arbejder til daglig som lektor på Erhvervsakademi Sydvest og som ekstern lektor under Center for Grænseregionsforskning på Syddansk Universitet i Sønderborg. Han har i mange år interesseret sig for historien og de dansk-tyske relationer og udgav i 2013 sin første historiske roman, 'Knacker', der handler om en sønderjysk soldat og hans familie under Første Verdenskrig. Romanen blev inspiration til filmen 'I Krig og Kærlighed' med bl.a. Thure

Lindhardt og Ulrich Thomsen i hovedrollerne. Fem år senere udkom romanen 'Enkeland' om danske sønderjyders tvungne deltagelse i samme krig.

Med 'Under samme måne' har han bevæget sig op i tiden, men også her er det hans mål at fortælle den lille historie i den store for at vise, hvordan historiens gang kan afgøre menneskers skæbne.

"Via en kammerats far fandt jeg frem til en tysksindet sønderjyde, der havde oplevet flygtningenes ankomst til Sønderborg og viste sig at have en helt særlig historie: Han

forelskede sig i en tysk pige, og deres liv blev vævet sammen på dramatisk vis. Deres historie blev kernen i fortællingen", siger Karsten Skov.

En barsk flugt

Romanen begynder på østfronten i Königsberg (Kaliningrad), hvor russerne i januar 1945 trænger over grænsen, og millioner af tyske flygtninge sendes på flugt vestpå. Blandt flygtningene er en 18-årig pige, der i romanen har fået navnet Erika, og hendes mor. Efter en barsk flugt, hvor de flere gan-

Karsten Skov udgav i 2013 sin første historiske roman, 'Knacker', der blev inspiration til filmen 'I Krig og Kærlighed'. Med 'Under samme måne' har han bevæget sig op i tiden. Her fotograferet på Sønderborg Havn, hvortil tusindvis af tyske flygtninge ankom i foråret i 1945. Selv bor han i Broager.

ge er ved at give op, kommer de i slutningen af februar med et særtog fra den østpreussiske havneby Swinemünde mod Slesvig. De mange flygtninge ombord tror, at deres endestation er Sydslesvig, men i stedet kører toget dem, som beskrevet, over grænsen til Danmark til Sønderborg, hvor de i første omgang bliver indkvarteret på en skole. Der er på det tidspunkt over halvanden million flygtninge i Sydslesvig, og derfor beslutter myndighederne at transportere over 200.000 flygtninge over grænsen.

Herfra fordeles flygtningene ud over hele Danmark, typisk på skoler, nedlagte kroer eller i tomme fabriksbygninger. I Sønderjylland bliver mange af flygtningene imidlertid indkvarteret privat hos 'hjemmetyskere', medlemmer af det tyske mindretal i Nordlesvig.

"Jeg var overrasket over, at så mange hjemmetyskere åbnede deres hjem for en eller indimellem to familier. Det var børn, kvinder og ældre, og de blev indlogeret på gårde og i private huse over hele Sønderjylland. Nogle gjorde det måske modvilligt, men mange ville også gerne hjælpe, fordi de fortsat støttede den tyske sag", fortæller Karsten Skov.

Indkvarteret hos værnemager

Erika og hendes mor blev indkvarteret hos en værnemager, der med sine nazistiske sympatier står stærkt i det tyske mindretal og i øvrigt arbejder for den tyske sag, og via ham introduceres de to kvinder for hjemmetyskere og tysksindede danskere. Kort tid efter møder Erika hjemmetyskeren Carl, og de forelsker sig i hinanden.

Kærligheden har imidlertid ikke lette betingelser, for snart kommer Befrielsen, og Erika og hendes mor bliver som alle andre privat indkvarterede tyske flygtninge flyttet til en lejr, hvor de ikke har mulighed for at have kontakt med det omgivende samfund og 'fraternisere' med danskere. Virkelighedens Erika blev flyttet fra lejr til lejr, men i romanen placerer Karsten Skov hende i Oksbøllejren, hvor hun i en kort periode holder kontakt med Carl. Men så modtager hun et brev fra Carls mor, som skriver, at Erika ikke længere må kontakte hendes søn. Moren er klar over, at det kan skabe alvorlige problemer for sønnen, hvis han har kontakt med en tysk pige.

Carl bliver som andre unge tyske mænd

i Sønderjylland i krigens sidste måneder presset til at melde sig til Waffen-SS, men modsat mange andre modstår han presset.

"Han var med i den tyske rokklub, og mange af medlemmerne dér tog af sted. Der var mange fra det tyske mindretal, der meldte sig, og omkring en tredjedel af dem, der tog af sted, døde. Men Carls mor overtalte ham til at blive, og desuden mødte Carl nogle soldater fra marinen ved nogle sammenkomster i rokklubben, og marinefolkene advarede ham og sagde: 'Hold dig væk, bliv hjemme'. Så selv om Carl troede på den tyske sag, tog han ikke af sted, og han siger i dag, at han ikke for alvor følte, at det var hans krig", fortæller Karsten Skov.

Virkelighedens Carl og Erika

Forfatteren mødte virkelighedens Carl og Erika første gang i foråret 2016, hvor Erika – med støtte fra sine gamle dagsbogsnotater – fortæller om flugten fra Königsberg, mens Carl supplerer med anekdoter fra deres korte lykkelige tid sammen fra deres livs forår i 1945. I oktober 2016 døde Erika, og herefter havde Karsten Skov flere møder med Carl, hvor han delte sine erindringer fra sin tid med Erika og årene, der fulgte.

"Deres historie er dramatisk og viser, hvordan mennesker kan blive brikker i det store spil. Erika opholdt sig i fire forskellige lejre i Danmark, inden hun i sommeren 1947 kunne vende tilbage til det forarmede Tyskland. Her kom hun til en lejr i Bayern, hvor hun mødte en mand, som hun giftede sig med – simpelthen for at få en fremtid. Kærlighed var en luksus, hun ikke havde råd til. Det er barskt, og i bogen siger hun det klart: Hendes ungdom varede seks måneder – fra den 27. februar 1945, hvor hun forelskede sig i Carl, til september samme år, hvor hun blev flyttet til en lejr", siger Karsten Skov.

Erikas og Carls fælles historie sluttede imidlertid ikke i 1945, men fortsatte, da de mødtes mange år senere. Hvad det fører til, kan man finde ud af ved at læse 'Under samme måne' færdig. Desuden kan man – håber forfatteren – samtidig få et mere nuanceret billede af forholdene i det dansk-tyske grænseland i krigens sidste tid og i årene derefter. Og måske også reflektere over, hvordan synet på det tyske mindretal og naboen mod syd nok har ændret sig, men

alligevel fortsat kan bære præg af fortidens voldsomme modsætninger.

Hun lærte, at Hitler var fantastisk

“I romanen forsøger jeg at fremstille de tyske flygtninge og hjemmetyskerne, sådan som de har beskrevet for mig, at de levede og tænkte, og jeg håber, at man som læser kan få en form for forståelse for alle romanens personer”, siger han.

Som forfatter ønsker han ikke at fordømme de tyske flygtninge eller romantisere deres holdninger.

“Da Erika kom til Danmark, kunne hun ikke forstå, at ikke alle syntes, at Hitler var fantastisk. Det havde hun jo lært. Med tiden tvivlede hun mere og mere, men hun befandt sig blandt tysksindede i Sønderborg, som fortsat troede på den tyske sag. Da Befrielsen kom, forstod hun ikke, at danskerne var så glade”, fortæller Karsten Skov.

Undervejs i arbejdet med bogen har han oplevet, hvordan ældre medlemmer af det tyske mindretal fik ‘hukommelsessvigt’, når han spurgte ind til følsomme emner og begivenheder fra krigens tid.

“Det er, som om der stadig er ting, man ikke kan tale om, og jeg tror, at det samme gælder blandt modstandsfolkene og deres børn. Det har slået mig, hvor stærkt et had til det tyske, der stadig er blandt nogle af dem”, siger han. 🍷

‘Under samme måne’ af Karsten Skov. 392 sider, 289,95 kr. Forlaget Hovedland.

Annonce

Det lyder som et eventyr...

- en foredragskoncert om sang og genforening med historiker Elsemarie Dam-Jensen og Zenobia

Oplev en fortælling om sangens historie i Sønderjylland fra 1848 og frem. Hvordan sangen i slutningen af 1800-tallet udviklede sig i foreninger, forsamlingshuse og private hjem. Hvordan tyske myndigheder prøvede at chikanere fællessangen i den danske del af befolkningen, fordi man forstod sangens betydning og evne til at skabe fællesskab. Fortællingerne føres frem til sangens rolle i forbindelse med afstemningen og Genforeningen samt i tiden efter 1920.

Fortællingen understøttes af musik og sange. Nogle fremført af Zenobia og andre som fællessange. Foredragsholder Elsemarie Dam-Jensen er museumsinspektør på Museum Sønderjylland – Kulturhistorie Tønder.

Kontakt info: Louise Støjberg - louise@zenobia.nu - 25 74 12 13 (www.zenobia.nu)

Hun har forsket i sangens historie i Sønderjylland og været medudgiver af flere bøger om emnet. Hun har en omfattende foredragsvirksomhed om kulturhistorie og sønderjysk sangtradition bag sig.

Zenobia har spillet hundredvis af koncerter siden 2007. De har den danske sangskat med hjemmefra og supplerer hinandens musikalske særkender fornemt med deres helt egen tone.

Du kan glæde dig at opleve Zenobia og Elsemarie i et intenst, musikalsk og fortællende rum. Nærværende og underholdende.

Zenobia
with a decorative flourish below the name.

Med næsen i arkiverne og antennerne ude

Tidligere generalkonsul Henrik Becker-Christensens erindringer: 'Diplomat i grænselandet' er et stykke solid samtidshistorie, skriver tidligere kulturminister Mette Bock i denne anmeldelse

Foto: Privat

Af Mette Bock, tidl. kirke- og kulturminister og tidl. formand for Grænseforeningen

Enhver journalist vil vide, at hvis man vil have smæk for skillingen, skal man bruge en netop pensioneret autoritet som kilde. Fri af loyalitetsforpligtelser taler sådanne ofte frit fra leveren og bidrager til både boulevardbaskere og afsløringer af smuds bag gardinerne.

Men det var ikke efter eget ønske, at den pinagtigt kasserede generalkonsul i Flensborg, Henrik Becker-Christensen, endte på både danske og tyske avisforsider i 2016.

Efter fratrædelsen er Becker-Christensen forsat som det, han er inkarnationen af: Forsker og diplomat. Med næsen i bøgerne og antennerne ude. Han fortsatte med at forske, da han blev diplomat i 1998, og han efterlever 100 procent det, der er børnelærdom for diplomater: Kan du ikke sige noget positivt, så hold din mund. Og det, der ikke er officielt, skal forblive uofficielt.

Becker-Christensen kom i 1998 til generalkonsulatet i Flensborg fra en forsker- og senere lederstilling på Institut for Grænseregionsforskning, Syddansk Universitet. 'Diplomat i grænselandet' er skrevet med nænsom hånd. Veldisponeret, meget detaljeret og tydeligvis båret af dyb kærlighed til både opgaven, grænselandet og fædrelandet. Udover relevante nedslag i mindretallets og grænselandets historie, er der en nøje gennemgang af de talrige institutioner, organisationer og mennesker, der udgør mindretallets og grænselandets sjæl og krop.

Bemærkelsesværdige kriser undervejs
Selvom perioden siden 1998 på de store linjer har været præget af national afspæn-

ding, har der været bemærkelsesværdige kriser undervejs. Det rækker ikke, at de respektive nationale mærkedage i tiltagende grad er blevet markeret med deltagelse fra både dansk og tysk side, hvis grundlæggende eksistensbetingelser for mindretallets dagligdag trues. Det er morsomt at læse hele historien om den stakkels Istedløve, der endelig fandt hjem igen, godt hjulpet på vej af generalkonsulen, der fik slutfinansieringen endeligt på plads. Og en sand gyser at følge bråvallaslagene om skoletilskud og spærregrænse.

Et af Becker-Christensens urokkelige referencepunkter i krisesituationer har været København-Bonn-erklæringerne fra 1955. Det gælder både i skolesagen, hvor den slesvig-holstenske regering ensidigt beskar tilskuddet til de danske skoler syd for grænsen. Og det gælder klagesagen, hvor forsmåede delstatspolitikere fra CDU forsøgte at få ophævet fritagelsen fra den tyske spærregrænse på fem procent, der er en forudsætning for, at mindretallets parti SSW kan opnå repræsentation i den slesvig-holstenske landdag. Begge udfordringer blev håndteret og endte mere end godt – nemlig med forfatningssikrede rettigheder og dermed stabilitet.

Politikere forgår, diplomater består

Det står tydeligt gennem hele bogen, at Becker-Christensen betragter grænselandets danske og tyske mindretal som forbundne kar. Balancen er vigtig, og i afgørende situationer har de to mindretal støttet hinanden.

Den slesvig-holstenske ministerpræsident Daniel Günther (tv.) holdt tale ved Henrik Becker-Christensens (th.) afskedsreception i 2017.

Ind imellem tynges læsningen lidt af forskerens registrering af navne og detaljer. Men på intet tidspunkt slippes blikket for forskellen mellem væsentligt og uvæsentligt. Politikeres kortsigtede dagsorden skal balanceres af diplomaters blik for de lange linjer. Politikere forgår, diplomater består og er afgørende fødselshjælpere.

De mangefacetterede samarbejdsrelationer til mennesker og organisationer på begge sider af grænsen beskrives konsekvent som fortrolige, hjertelige, nære, venskabelige og fortræffelige. Ikke en eneste gang slipper der en lille vrissen bemærkning igennem.

Bogen bliver aldrig privat og kun i glimt personlig. Men man fornemmer mennesket bag embedet. Man mærker den ranglede og lidt generte dreng, som vi ser et billede af i et indledende kapitel. Og kærligheden til hustruen, Grethe Bay, som han giftede sig med kort før afrejsen til Flensborg, er man på intet tidspunkt i tvivl om. De ansatte én, men fik to.

Selv den tumultariske afsked beskriver Becker-Christensen i diplomatiske vendinger, selvom han har al mulig grund til at være både rasende og skuffet. Som led i regeringsomdannelsen i 2016, hvor denne signatur blev ny kulturminister, tilbød daværende statsminister Lars Løkke Rasmussen stillingen som generalkonsul i Flensborg til kulturminister Bertel Haar-

der som et plaster på såret for afgivelsen af Kulturministeriet. Sådan endte det ikke, men Becker-Christensen konstaterer med forskerens nøgternhed, at det til enhver tid er en statsministers privilegium at gribe ind – og at det er sket før.

Hvis man overhovedet kan sige, at der kom positive sideeffekter ud af den flove affære, er det, at forløbet fik åbnet medierens øjne for, at vi har et levende mindretal syd for grænsen. Og at diplomatparret fra Nordergraben ikke blot fik en høflig tak for indsatsen, men et meget højlydt bevis for, at det danske mindretal, det tyske samfund og mange nord for grænsen ikke blot har værdsat en diplomat og hans hustrus lange og tro tjeneste, men også har omfattet Henrik og Grethe med stor kærlighed og hjertevarme.

Diplomat i grænselandet er et stykke værdifuld samtidshistorie, der vil blive stående som en solid kilde og inspiration for kommende generationer. 🍷

'Diplomat i grænselandet. Erindringer og baggrund 1998-2017' af Henrik Becker-Christensen, 416 sider, 248 kr., Historisk Samfund for Sønderjylland.

En ung blond pige?

FÆLLESSANG Bo Holten og Musica Ficta har lavet en fornem samling af danske sange fra grænselandet, men hvor er de tyske sange, spørger Kristian Ditlev Jensen i dette essay

Af Kristian Ditlev Jensen, forfatter og sognepræst i Skagen, tidligere sognepræst i Holbøl, Sønderjylland

Når koret Musica Ficta, under ledelse af Bo Holten, har udvalgt de smukkeste 'Sange fra grænselandet' og samlet dem på én cd-udgivelse, så har det den fordel, at man får hele historien på én gang. Her er et bifald til selve den sønderjyske muld og en hel del kvindrende hyldester til de sønderjyske piger. Her er nationale hymner og individuelle sansninger af natur og oplevelser. Her er krigsballader og fredsnynnen. Her er inderlig længsel og provinsiel småsnak.

Da coronapandemien ramte Danmark i foråret 2020, oplevede danskerne en opblussen i en helt anden – og meget smitsom – landeplage. Fællessangen genopstod, og inden længe rasede den over det ganske rige. Hver morgen, og sommetider også fredag aften, stod danskerne på altaner, på verandaer, i baggårde og i villahaver og sang i vilden sky.

Det ville være en tilsnigelse at gøre fællessang i almindelighed til noget særligt dansk eller bare til noget, der er særlig markant mere udbredt i Danmark end i andre lande. Alle mennesker på hele kloden elsker at synge. Og siden den 3. august 1979 har Svensk Television for eksempel transmitteret 'Allsang på Skansen' fra Skansen ved Stockholm, så svenskerne i årevis har kunnet sidde hjemme og synge sammen på afstand i én fuld klokke time mellem 20 og 21. Alexandrov-ensemblet, der måske er bedre kendt som Den Røde Hærs kor i Rusland har siden 1928 forsvaret deres buldrende fællessang. Amatører kan også være med – verden over – og alder er ingen hindring. Da Knut Erik Jensen i 2001 lavede filmen 'Heftig og Begeistret' om mandskoret fra Berlevåg, der talte storsyngende herrer på over 80 år, gik historien – og alsangen – verden rundt, nærmest som et norsk svar på Wim Wenders-filmene Buena Vista Social Club, der et par år før havde genopdaget Cubas sangtraditioner.

Og så alligevel.

For når man har levet som tilflytter i Sønderjylland og Sydslesvig i ti år, så kan man ikke lade være med at bemærke det. Sangen

har en stor betydning i grænselandet – og måske er den faktisk mere markant end i så mange andre dele af landet. For hvor mange andre landsdele har en 'nationalsang' som J. Ottosens protestsang 'Det haver så nyligen regnet'? Og hvor mange har ligefrem to!? For Ernst A. Kiørboe og A. Egeberg Jensens hyldest til marsklandet, 'For en fremmed barskt og fattigt', regnes også for en slags lokalhymne – bare med fokus på det sydvestlige Sønderjylland.

I forsamlingshuset bryder folk ud i sang uden salmeblade eller højskolesangbøger, for i Sønderjylland og Sydslesvig er der sange, man bare skal kunne – og som man uden dikke-darer da også lærer under sin opvækst og i skolen. De ældre generationer lærer fra sig, de yngre er modtagelige, og det virker – når man ser det udefra – som noget, der fungerer efter nogle mere indarbejdede principper end andre steder. Det føles, ja, vigtigere. Og det er det nok også. Eller har været i hvert fald. For mange af sangene afspejler en kulturarv og en historisk bagage, som helt reelt har været ved at ryge sig en tur ad flere omgange.

Sønderjyderne er mere danske end danskerne er generelt – men det gådefulde er, at de samtidig påberåber sig at være noget helt andet. Derfor finder man, side om side med lokalpatriotismen også en indædt nationalpatriotisme. Og den viser sig om noget sted i sangskatten. I Sønderjylland kan man H.C. Andersens 'I Danmark er jeg født' udenad. Og man synger rutinemæssigt med på N.F.S. Grundtvigs 'Om Danemarks kvide'.

De store, menneskelige tab fra de talrige krige og konflikter, der har skyllet som brusende sociale bølger hen over de landområder, som tyskere og danskere har måttet deles om, brænder stadig i de sønderjyske og de sydslesvigske hjerter – også mange generationer efter at de egentlig har fundet sted. Det kan undre en udefrakommende. Men når man tænker efter, så er det ikke så mærkeligt. Man skal forestille sig, at man har mistet sin bedstefar eller sin oldefar i en

Fællessangen er måske mere markant i Sønderjylland end andre steder i Danmark, og Musica Fictas cd 'Grænselandets sange' er et flot bidrag og en smuk hyldest til det danske. "Men tysksprogede sange er der ingen af i denne repræsentation af 'Sange fra grænselandet, skønt de i sagens natur må udgøre cirka halvdelen", skriver Kristian Ditlev Jensen i dette essay.

krig. Og at det har udløst fattigdom, sorg og social deroute for familien flere generationer frem. Så har man en fornemmelse af, hvad sammenhold og fællesskab betyder i en egn, der har tabt – igen og igen – uanset på hvilken side af grænsen, man har opholdt sig.

Det konkret militære viser sig stadig i sange som Emil Hornemann og Peter Fabers 'Dengang jeg drog af sted'. Men det viser sig også indirekte i og med, at Grundtvig er rigt repræsenteret i grænselandets sangkatalog. Når man synger N.F.S. Grundtvigs 'Det var en sommermorgen' på melodi af Peter Heise, eller når man synger N.F.S. Grundtvigs 'Bladet i bogen sig vender' til toner af Harald Balslev, så griber man dybt ned i den højskoletradition, som på mange måder er en direkte reaktion på nederlaget i 1864.

At der vitterlig er noget protest – og protestsang – over nogle af sangene i grænselandets musikalske tradition, bliver understreget af selve sangens væsen og forklarer, hvorfor det er i sangen, at de politiske og folkelige bevægelser har stået så stærkt. Sangen kan bæres i hukommelsen og huskes uden noter, og den kan gives videre som udenadslære. Og når alle har kunnet teksterne, har man også kunnet bryde ud, voldsomt indigneret, i en skarp og hård sang som 'Det haver så nyligen regnet' – der kan hyle de fleste ud af den, hvis de ellers ulejliger sig med at læse teksten, der blandt andet rummer den vrede linje om, at 'Frø af ugræs er føget over hegnet' – hvis besættelsesmagten troppede op i forsamlingshuset.

Musica Fictas samling af 'Sange fra grænselandet' er fra 2020 og naturligvis lavet i anledning af jubilæet, hvor Sønderjyllands genforening med Danmark skulle have været fejret, hvilket blev forpurret af den internationale landeplage ved navn Covid19. Og netop hyldesten til det danske giver derfor god mening. Men det er måske en tanke værd, om man en skønne dag ville kunne lave en udgivelse som en hyldest til det sande grænseland? I en egn, der med rette bryster sig af at være etnisk flydende, europæisk åben, socialt fleksibel, åndeligt modtagelig og i det hele taget have så højt til loftet, ikke mindst over for det tyske, som der er højt til himlen ude på marsken på en smuk sønderjysk sommerdag, kunne en udgivelse med lige dele danske og tyske sange måske have været både en øjen- og en øreåbner? Det kunne måske have været en social gestus, ja, en lille fredstraktat? Denne udgivelse føles storslået sønderjysk – og for så vidt også flamboyant dansksindet à la Sydslesvig. Og det er smukt. Men tysksprogede sange er der ingen af i denne repræsentation af 'Sange fra grænselandet', skønt de i sagens natur jo må udgøre cirka halvdelen. 🇩🇪

Cd: 'Sange fra grænselandet' med Musica Ficta dirigeret af Bo Holten. 58 minutter, 139,50 kr., Dacapo Records. Cd'ens udgivelse er støttet økonomisk af Grænseforeningen.

Skuffende melding fra EU om Europas mindretal

Af Knud-Erik Therkelsen
Generalsekretær i
Grænseforeningen

Der synes at være tre ideer til, hvordan globaliseringen skal udvikles. En amerikansk, der styres af markedet og fører til amerikanisering, en kinesisk, der styres af det kommunistiske parti i Kina, og hvor systemet kommer før al menneskelighed, og så en mindre effektiv europæisk ide, der stædigt forsøger at fastholde demokratiet både lokalt, nationalt og overnationalt. Alle tre ideer har vanskeligheder, fordi de ikke håndterer det grundvilkår særligt fornuftigt, at vi er forskellige og dog nødt til at være fælles.

Denne sammenhæng håndteres heller ikke konstruktivt af EU-Kommissionen, der 14. januar afviste de ni forslag, som var fremsat af det europæiske borgerinitiativ Minority Safepack. Initiativet havde til formål at forpligte EU-Kommissionen til at tage lovinitiativer til beskyttelse af de europæiske mindretal, som udgør 10-12 procent af EU's ca. 450 millioner borgere.

En sætning går igen ni gange i EU-kommissionens svar: "På baggrund af ovenstående finder Kommissionen ikke, at der er behov for yderligere retsakter". Det er magtens sprog, formuleret af bureaukrater, der ikke står til ansvar over for befolkningerne, og som uden at blinke for femte gang i træk tilsidesætter et europæisk borgerinitiativ, 1,1 millioner underskrifter, resolutioner og breve fra regeringer, parlamenter og civilsamfund. I stedet for at komme tættere på borgerne ignorerer EU-Kommissionen konstant forslag fra borgerne og underbyg-

ger det synspunkt, at Europa er præget af et demokratisk underskud af dimensioner.

Kommissionens argumentation mod de konkrete forslag er, at man allerede har vedtaget de foreslåede målsætninger, at man allerede har taget de nødvendige initiativer, at der allerede er programmer, som imødekommer forslagene. Kommissionen er fuldstændig blind for, at borgerne og civilsamfundet tog dette initiativ, fordi virkeligheden er helt anderledes end den virkelighed, som forsøges tegnet i EU-erklæringer og -målsætninger.

"Kommissionens stillingtagen er intet andet end et nedladende skulderklap", siger den dybt skuffede præsident for den europæiske mindretalsorganisation FUEN Loránt Vincze, der også beklager, at den endelige beslutning ikke blev taget af valgte repræsentanter, men af bureaukrater. Han slutter sin pressemeddelelse med ordene: "Vi ved, at vi har ret, vi ønsker det bedste for vores mindretalssamfund, vi ønsker det bedste for medlemsstaterne, og vi ønsker det bedste for Europa."

Også Grænseforeningens medlemmer havde engageret sig i initiativet og i et tæt samarbejde med især det tyske mindretal i Sønderjylland sikret, at der i Danmark blev samlet tilstrækkelig mange underskrifter. At EU, der nok taler om mangfoldighed som en fælles værdi, ikke langt stærkere anerkender og støtter de mindretal og den mangfoldighed, der findes i de enkelte nationalstater, er skuffende.

Foto: Privat

Bent Kaufmann er formand i Grænseforeningen Frederiksborg, der har 187 medlemmer, primært fra Hillerød-området.

“Vi vil gerne vise, at vi er en aktiv forening

Af Alexander Leicht Rygaard

Lokalforeningsformand Bent Kaufmann, Grænseforeningen Frederiksborg, oplever, at der er stor opbakning til foreningens arbejde på trods af coronanedlukning

I en tid med aflysninger og samfundsnedlukning forsøger Grænseforeningens lokalforeninger at holde fanen højt. Én af dem er Grænseforeningen Frederiksborg, hvor Bent Kaufmann er formand. Han fortæller, at de seneste mange måneder har været udfordrende for lokalforeningen, men at der fortsat er stor lyst til at fortsætte foreningsarbejdet.

“Vi har mødt stor opbakning fra vores medlemmer i denne tid, hvor vi aldrig har kunnet være sikre på, om et arrangement nu kunne afholdes. Hver gang vi har forsøgt os med et arrangement, har vi fået op til 30-40 tilmeldinger og mange positive tilbagemeldinger. Det viser os, at der er en stor lyst til foreningslivet og til at være sammen om nogle fælles oplevelser”, siger Bent Kauf-

mann, der under den aktuelle nedlukning holder kontakten til medlemmerne via mail og brevpost.

“Vi forsøger at sende et livstegn indimellem, særligt også til de nye medlemmer, vi fik i 2020. Vi vil gerne vise, at vi er en aktiv forening, og heldigvis er responsen god”, tilføjer han.

I store dele af 2020 har Bent Kaufmann og andre fra bestyrelsen desuden afleveret magasinet Grænsen hver 14. dag til Det Nationalhistoriske Museum på Frederiksborg Slot efter aftale med museet. Han vurderer, at der i alt er blevet afleveret 600-700 magasiner.

“Vi håber, at det kan være med til at sprede grænselandets gode budskaber”, siger Bent Kaufmann. 🍷

Foredrag, møder og ture arrangeret af lokalforeningerne

Medmindre andet er nævnt, er arrangementerne gratis og åbne for alle. Se flere arrangementer på www.graenseforeningen.dk.

SYDDANMARK

Aabenraa

10. februar kl. 19.00. Folkehjem, Haderslevvej 7, Aabenraa. Afstemningsfest med festtaler og fælles-sang. Arrangeret i samarbejde med Frederiksklubben, Sprogforeningen, Sønderjysk Skoleforening, Historisk Samfund og Foreningen Norden. Pris: 125 kr.

9. marts kl. 14.30. Rebbølcentret, Vollerupvej 45, Bolderslev. Foredrag ved historiker Jørn Buch om Præsident Wilson og Versaillesfreden i 1919. Arrangeret i samarbejde med Rebbølcentret og Ældre Sagen Tinglev. Pris: 80 kr. (inkl. kaffe og kage).

11. marts kl. 19.30. Billedsalen, Folkehjem, Haderslevvej 7, Aabenraa. Generalforsamling med dagsorden ifølge vedtægterne. Efterfølgende foredrag ved borgmester Thomas Andresen.

14. marts kl. 11.00. Parkeringspladsen bag Folkehjem, Haderslevvej 7, Aabenraa. På 101-årsdagen for afstemningen i zone 2 besøger vi Museumsberg i Flensborg og ser udstillingen "Perspektivskifte – 100-års grænsefortællinger". Efterfølgende byvandring ved Jan Wittrup. Tilmelding senest 11. marts til 20877616 eller janwittrup@hotmail.com. Pris: 75 kr.

6. april kl. 14.30. Rebbølcentret, Vollerupvej 45, Bolderslev. Foredrag ved historiker Jørn Buch om Danmark i 1960'erne. Arrangeret i samarbejde med Rebbølcentret og Ældre Sagen Tinglev. Pris: 80 kr. (inkl. kaffe og kage).

21. april. Ukendt tidspunkt og mødested. Foredraget "Det Grå Guld – to stemmer fra hver sin side af grænsen" ved sønderjyske Karsten Nissen og sydslesvigske Gerd Pickardt. Arrangeret i samarbejde med SSF Flensborg. Mere information følger på hjemmesiden.

Faaborg-Midtfyn

16. marts kl. 19.00. Mødelokalet, Ringe Bibliotek, Algade 40, Ringe. Generalforsamling samt foredraget "Genforeningssten som nationalt minde" ved historiker og lokalforeningsformand Per Grau Møller. Pris: 50 kr. (inkl. kaffe, te og kage).

Fredericia-Middelfart

22. marts kl. 19.30. Trinitatis Sognegård, Danmarksgade 61, Fredericia. Generalforsamling med dagsorden ifølge vedtægterne. Efterfølgende kaffebord med visning af billeder fra lokalforeningens historie.

Haderslev

11. marts kl. 19.00. Hoptrup Efterskole, Hoptrup Hovedgave 11, Haderslev. Generalforsamling samt foredrag ved historiker Axel Johnsen, Museum Sønderjylland.

Kolding

8. marts kl. 19.00. Kvarterhuset, Junghansvej 121, Kolding. Generalforsamling med dagsorden ifølge vedtægterne. Derefter kaffebord og fællesspil i grupper med Grænseforeningens spil "Lige til grænsen".

25. marts kl. 18.00. Hotel Vamdrup, Torvet 1, Vamdrup. Spis sammen-af-ten med efterfølgende foredrag ved Linda Jessen, forfatter til romanen "Jens og Marie", der handler om den tidligere chefredaktør for Flensborg Avis Jens Jessen og hans kone. Arrangeret i samarbejde med Koldingbibliotekerne og Lokalhistorisk Forening for Vamdruppegnen. Tilmelding senest 19. marts til 26909563 (først til mølle-princip). Pris: 250 kr. (inkl. mad og kaffe).

Kreds 20

18. marts kl. 19.00. Vingsted Mølle,

Vingstedvej 58, Bredsten. Årsmøde i Kreds 20 med foredrag om Grænseforeningens historie ved historiker Axel Johnsen, Museum Sønderjylland, forfatter til bogen "Grænsen, folket og staten – Grænseforeningens historie 1920-2020". Arrangeret i samarbejde med Folkeuniversitet Vejle. Tilmelding senest 11. marts til 40265489 eller rykind@bbsyd.dk. Pris: 80 kr. (inkl. kaffe).

23.-24. april. Jelling Midtby. Folkefest i Jelling "Grænser og national identitet før, nu og i fremtiden" i anledning af genforeningsjubilæet (udsat fra 2020). Arrangeret i samarbejde med Jelling Lokalhistoriske Arkiv, UCL Jelling, Kongernes Jelling, Jelling Musikfestival, Brandbjerg Højskole, Vejle Museerne og Vejle Kommune.

Nyborg og Kerteminde

8. marts kl. 19.00. Frimurerlogen, Nørrevoldgade 41, Nyborg. Generalforsamling med dagsorden ifølge vedtægterne. Efterfølgende foredrag ved Einar Fog-Nielsen, pastor emeritus, der vil fortælle om sin bedstemors liv og levned i Sønderjylland, der i hendes tid var tysk. Pris for kaffe og hjemmebag: 25 kr.

Rødding-Vejen

10. februar kl. 19.30. Sdr. Hygum Forsamlingshus, Ribevej 51, Rødding. Afstemningsfest med festtale ved Siegfried Matlok samt fælles-sang, kaffe og kage. Arrangeret i samarbejde med Sdr. Hygum Forsamlingshus, Sdr. Hygum Lokalhistorisk Forening og Rødding Lokalhistorisk Forening. OBS: AFLYST.

10. marts kl. 19.30. Skibelund Gymnastik- og Idrætsefterskole, Kongeåvej 34, Vejen. Foredrag ved lærer Dirk Jensen, Skibelund Gymnastik- og Idrætsefterskole, der er født og opvokset i Sydslesvig. Efterfølgende generalforsamling med dagsorden ifølge vedtægterne. Der serveres kaffe og kage.

Svendborg

10. marts kl. 18.00. Fredens Kirkes sognehus, Glarmestervej 8,

Svendborg. Generalforsamling med dagsorden ifølge vedtægterne. Efterfølgende foredraget "Barn af grænselandet" ved Hans Jørgen Bonnichsen, tidligere chefkriminalinspektør. Arrangeret i samarbejde med Svendborg Folkeuniversitet. Tilmelding senest 5. marts til 6225 2223 eller grothdam@mail.dk. Pris for kaffe med brød: 50 kr.

Sønderborg

21. april kl. 19.00. Biblioteket Hørup, Knøs Gård 1, Sydals. Generalforsamling med dagsorden ifølge vedtægterne. Der serveres kaffe og kage.

Tønder Amt

21. februar kl. 19.00. Emmerlev Klev, Højer. Pers Awten med båletale ved forfatter Lis Mikkelsen. Efterfølgende sang, kaffe og en farisæer på Hohenwarte, hvor Lis Mikkelsen vil fortælle om sin seneste roman, der handler om Helene Hanssen, kvinden bag H.P. Hanssen. Arrangeret i samarbejde med Lokalhistorisk Forening for Højer og Sønderjysk Forening.

21. marts kl. 9.30. Kulturhus Emanuel, Tøndervej 38A, Skærbæk. Højskoledag med temaet "Genforening". Der vil bl.a. morgensang ved Tove Tersbøl, foredrag ved Henriette Jessen, formand for Den Nordslesvigske Kvindeforening, og Frode Sørensen, formand for Sprogforeningen, og koncert ved Lars Bang Andersen. Arrangeret i samarbejde med Emanuels Café, Foreningen Norden TST, Historisk Forening og Tidens Kvinder. Tilmelding sker på kulturhus-emanuel.dk. Pris: 375 kr.

20. april kl. 19.30. Løgumkloster Forsamlingshus, Vænget 28, Løgumkloster. Generalforsamling med dagsorden ifølge vedtægterne. Efterfølgende foredrag ved Knud-Erik Therkelsen, generalsekretær i Grænseforeningen, om foreningens arbejde.

MIDTJYLLAND

Randers & Omegn

14. april kl. 19.00. Lille Sal, Helligåndshuset, Erik Menveds Plads 1,

Randers. Generalforsamling med dagsorden ifølge vedtægterne. Efterfølgende kaffebord og dokumentarfilm fra grænselandet.

Ringkøbing & Omegn

25. februar kl. 18.00. Aktivitetshuset Fjordparken, Holmelunden 10, Ringkøbing. Jubilæumsfest med fejring af Grænseforeningens 100-års jubilæum samt lokalforening 100-års jubilæum. Der vil være spisning, underholdning, taler, sange og hyggeligt samvær. Endeligt program følger. Pris: 100 kr.

11. marts kl. 19.30. Aktivitetshuset Fjordparken, Holmelunden 10, Ringkøbing. Foredraget "Sydslesvig som porten til Norden" ved Anke Spoorendonk, formand for Foreningen Norden i Sydslesvig. Arrangeret i samarbejde med Grænseforeningen Skjern, Tarm og Videbækegnen. Tilmelding senest 16. april til 2926 8943 eller pmjohannsen@gmail.com. Pris: 80 kr. (inkl. kaffe).

22. april kl. 19.00. Hee Kirke, I.C. Christensens vej 15, Ringkøbing. Forårsmøde med gudstjeneste ved sognepræst Lars Christoffersen. Efterfølgende kaffebord, foredrag og musikalsk indslag ved chefdirigent Pia Dahl, der vil fortælle om komponisten Carl Nielsen. Arrangeret i samarbejde med Grænseforeningen Skjern, Tarm og Videbækegnen, Foreningen Norden og Folkeuniversitet. Tilmelding senest 16. april til 2926 8943 eller pmjohannsen@gmail.com. Pris: 120 kr.

Silkeborg-Hammel

9. marts kl. 19.00. Medborgerhuset, Bindslevs Plads 5, Silkeborg. Foredraget "1920-2020: 100 år fra fjendskab til venskab" ved Heinrich Jürgensen, formand for Bund Deutscher Nordschleswiger. Pris: 50 kr. (inkl. kaffe, te og brød).

Skanderborg

22. februar kl. 18.30. Kirkecentret, Kirkebakken 4, Skanderborg. Grønlankålsspisning samt billedforedraget "Færøerne i ord og billeder"

ved tidligere højskoleforstander Aage Augustinus. Tilmelding til 2248 6473. Pris: 100 kr.

12. april kl. 19.30. Kirkecentret, Kirkebakken 4, Skanderborg. Generalforsamling med dagsorden ifølge vedtægterne. Efterfølgende foredrag ved bestyrelsesmedlem Bjørn Ebbesen.

Skiveegnen

24. april kl. 11.00. Krabbesholm Højskole, Krabbesholm Alle 15, Skive. Genforeningsjubilæum ved genforeningsstenen, der står i haven hos Krabbesholm Højskole. Festtaler ved Jens Andresen, tidligere formand i Grænseforeningen, borgmester Peder Chr. Kierkegaard samt Annmarie Langballe, fhv. lokalforeningsformand.

Skjern, Tarm og Videbækegnen

11. februar kl. 19.30. Aktivitetshuset Fjordparken, Holmelunden 10, Ringkøbing. Billedforedrag ved Hans Christian Davidsen, kultureddaktør på Flensborg Avis og forfatter til bogen "Danmark syd for grænsen: En kulturguide til Sydslesvig". Arrangeret i samarbejde med Grænseforeningen Ringkøbing og Omegn. Tilmelding nødvendig senest 5. februar til pmjohannsen@gmail.com eller 2926 8943. Pris: 80 kr.

7. marts kl. 17.00. Bechs Hotel, Storegade 4, Tarm. Foredrag ved hotelejer Finn Larsen, der vil fortælle om sine mange år med Bechs Hotel. Efterfølgende fællesspisning og generalforsamling med dagsorden ifølge vedtægterne. Tilmelding senest 27. februar til 5192 0900 eller bo.trelborg@gmail.com. Pris: 150 kr. (inkl. mad).

11. marts kl. 19.30. Aktivitetshuset Fjordparken, Holmelunden 10, Ringkøbing. Foredraget "Sydslesvig som porten til Norden" ved Anke Spoorendonk, formand for Foreningen Norden i Sydslesvig. Arrangeret i samarbejde med Ringkøbing og Omegn. Tilmelding senest 16. april til 2926 8943 eller pmjohannsen@gmail.com. Pris: 80 kr. (inkl. kaffe). ➔

DET SKER I LOKALFORENINGERNE

22. april kl. 19.00. Hee Kirke, I.C. Christensens vej 15, Ringkøbing. Forårsmøde med gudstjeneste ved sognepræst Lars Christoffersen. Efterfølgende kaffebord, foredrag og musikalsk indslag ved chefdirigent Pia Dahl, der vil fortælle om komponisten Carl Nielsen. Arrangeret i samarbejde med Grænseforeningen Ringkøbing og Omegn, Foreningen Norden og Folkeuniversitet. Tilmelding senest 16. april til 2926 8943 eller pmjohannsen@gmail.com. Pris: 120 kr.

Viborgegnen

3. marts kl. 19.00. Sortebrødrehus, St. Sct. Mikkelsgade 12, Viborg. Generalforsamling med dagsorden ifølge vedtægterne. Efterfølgende foredrag ved Hans Jørgen Lysholm, fhv. højskoleforstander, der vil fortælle om Sønderjyllands historie.

NORDJYLLAND

Aalborg

22. marts kl. 19.00. Folkekirkens Hus, Gammeltorv 4, Aalborg. Foredrag ved forfatter Anna Elisabeth Jessen, der vil fortælle om sin roman "Om hundrede år". Arrangeret i samarbejde med Klub FOKUS og Folkekirkens Hus.

12. april kl. 19.00. Hasseris Kirke Krypt, Thorsens Allé 2, Aalborg. Foredrag ved foreningskonsulent Clas Jørn Jensen, der vil fortælle om elevudvekslingen mellem Danmark og Sydslesvig. Efterfølgende generalforsamling med dagsorden ifølge vedtægterne.

Mariagerfjord

19. februar kl. 14.00. Hadsund Menighedscenter, Kirkegade, Had-

sund. Foredraget "Hvordan forløb genforeningsåret" ved Simon Faber, projektleder ved sekretariatet for Genforeningen 2020. Arrangeret i samarbejde med Hadsund Menighedscenter. OBS: AFLYST.

22. marts kl. 16.30. Højvang, Hobrovej 62, Hadsund. Generalforsamling med dagsorden ifølge vedtægterne.

Thy & Mors

25. marts kl. 19.00. Galtrup Efterskole, Poulsen Das Vej 17, Øster Jølby. Generalforsamling med dagsorden ifølge vedtægterne. Efterfølgende foredrag ved Jens Andresen, tidligere formand for Grænseforeningen, der vil fortælle om sin opvækst i Sydslesvig. Tilmelding senest 17. marts til 2021 7964 eller thy-mors@graenseforeningen.dk. Pris: Gratis (ikke-medlemmer 50 kr).

Annonce

Samsung Galaxy Tab A 10.1

iPad 10.2

Flensborg Avis digital + tablet + cover

iPad 10.2 eller Samsung Galaxy Tab A 10.1

Læs Flensborg Avis når og hvor du har lyst. Få avisen som e-avis i 24 måneder og vælg mellem en iPad 10.2 inkl. cover og en Samsung Galaxy Tab A 10.1 inkl. cover. Pris pr. måned 195,- kroner

(Engangsbetaling: iPad 750 kr., Samsung 0 kr.)

FLENSBORG AVIS
... vi gør Danmark lidt større

Hermed bestiller jeg Flensborg Avis digital i mindst 24 måneder til en abonnementspris af 585,- kroner pr. kvartal. Når beløbet for første kvartal (585,- kroner) og ved iPad engangsbetalingen på 750,- kroner er indgået hos Flensborg Avis samt fortrydelsesretten på 14 dage er udløbet, bliver tabletten sendt til mig.

Efter bindingsperioden på 24 måneder fortsætter abonnementet automatisk til den ordinære abonnementspris på Flensborg Avis digital på pt. 360,- kroner pr. kvartal.

Jeg bekræfter, at jeg det seneste halve år ikke har holdt Flensborg Avis.

Jeg vælger en:

iPad 10.2 WiFi 32 GB inkl. cover

Samsung Galaxy Tab A 10.1, WiFi 32 GB inkl. cover

Navn / Fornavn _____

Gade _____

Postnr. By _____

Telefon _____

E-mail _____

Dato _____ Underskrift _____

Jeg er indforstået med, at Flensborg Avis kontakter mig for at orientere mig om services, relevante oplysninger og tilbud. Denne samtykkeerklæring kan til enhver tid tilbagekaldes. Alle informationer under fla.de/yARj.

Kontakt mig pr. mail

Kontakt mig pr. brev

Kontakt mig telefonisk

Kontakt mig pr. newsletter

SJÆLLAND

Guldborgsund

2. marts kl. 18.30. Kulturforsynin-
gen Voldgade 1, Nykøbing Falster.
Generalforsamling med dagsorden
ifølge vedtægterne. Efterfølgende
foredrag ved Søren Houkjær Vægter,
vicepolitiinspektør, der vil fortælle
om beredskabsarbejdet med Femern
Bælt-tunnelen.

14. marts kl. 10.45. Vestre Kaj
50C, Rødby Havn. Tur til Femern
Bælt-byggeriet og Polakkasernen
med foredrag om byggeriet samt
frokost på restaurant Marni. Tilmel-
ding senest 13. marts til 2293 4696
eller tiv65@hotmail.com. Pris: 200
kr. (ikke-medlemmer 250 kr.). Ar-
rangeret i samarbejde med Grænse-
foreningen Lolland.

Lolland

14. marts kl. 10.45. Vestre Kaj
50C, Rødby Havn. Tur til Femern
Bælt-byggeriet og Polakkasernen
med foredrag om byggeriet samt
frokost på restaurant Marni. Tilmel-
ding senest 13. marts til 2293 4696
eller tiv65@hotmail.com. Pris: 200
kr. (ikke-medlemmer 250 kr.). Ar-
rangeret i samarbejde med Grænse-
foreningen Guldborgsund.

22. marts kl. 19.00. Sognets Hus,
Kirkestræde 6, Maribo. General-
forsamling med dagsorden ifølge
vedtægterne. Efterfølgende fore-
drag ved Christiane Ruser, souschef
ved Restaurant Bangs Have, der er
opvokset i Sydslesvig.

Midtsjælland

23. marts kl. 17.30. INSP!, Slag-
teristrædet 9, Roskilde. Festlig
foreningsaften med quiz, mad og
foredrag ved Knud-Erik Therkelsen,
generalsekretær i Grænseforenin-
gen, der vil fortælle om foreningens
visioner. Tilmelding senest 16.
marts til midtsjaelland@graense-
foreningen.dk. Pris: 30 kr.

Næstvedegnen

9. marts kl. 19.00. Skt. Jørgens
Kirkes menighedshus, Parkvej 101,
Næstved. Generalforsamling med
dagsorden ifølge vedtægterne.

14. april kl. 19.00. Skt. Jørgens Kirkes
menighedshus, Parkvej 101, Næst-
ved. Foredrag ved historiker Kåre
Johannesen, der vil fortælle om tiden
mellem Første og Anden Verdenskrig.

Ringsted

25. februar kl. 19.00. Kulturhuset,
Søgade 3, Ringsted. Generalforsam-
ling med dagsorden ifølge vedtægter.
Efterfølgende informeres der om den
kommende tur til Sydslesvig.

17. marts kl. 19.00. Klostermarkskir-
ken, Ahorn Alle 46C, Ringsted. San-
gften med fokus på Genforeningen
ved Niels Henriksen og Grethe Lar-
sen. Sønderjysk kaffebord i pausen.
Pris: 75 kr. (ikke-medlemmer 100 kr.).

Sorø

20. april kl. 19.00. Lokale 202,
Værkerne, Frederiksvej 27, Sorø.
Foredrag ved forfatter Jacob Topsøe,
der vil fortælle om sin oldemors

søster, Thyra Topsøe, og hendes søn-
derjyske hjertesag. Efterfølgende
traktament med ost og rødvin samt
generalforsamling med dagsorden
ifølge vedtægterne. Pris: Gratis
(ikke-medlemmer 50 kr.).

HOVEDSTADEN

Frederiksborg

14. marts kl. 14.30. Kedelhuset, Fre-
densvej 12B, Hillerød. Foredrag ved
historiker Otto Rühl, der vil fortælle
om de udfordringer, Danmark stod
med efter Genforeningen i 1920.
Pris: 30 kr. (ikke-medlemmer 50
kr.) (inkl. kaffe og kage).

18. marts kl. 19.30. Præstevang Kir-
ke, Tamsborgvej 2, Hillerød. Fortæl-
lekoncerten "Sigurd fortæller om
Genforeningen" ved Sigurd Barrett
og koret Vox Humana. Pris: 100 kr.

Københavns Vestegn

15. april kl. 19.00. Byhistorisk Hus,
Hovedvejen 134, Glostrup. General-
forsamling med dagsorden ifølge
vedtægterne.

Foredrag/møder og ture/rejser:

cjj@graenseforeningen.dk.

Deadline: 8. marts 2021.

Vær opmærksom på at
arrangementer, der optræder
i kalenderen, kan være afholdt,
når du modtager magasinet
Grænsen, da distributionen
strækker sig over 5 dage

Grænseforeningen

Peder Skrams Gade 5, 2. sal
1054 København K
info@graenseforeningen.dk
tlf. 33 11 30 63

Protoktor: Hans Kongelige
Højhed Prins Joachim

Formand

Peter Skov-Jakobsen
pesj@km.dk,

Generalsekretær

Knud-Erik Therkelsen
ket@graenseforeningen.dk,
tlf. 2023 1984

Grænseforeningens formål

Det er Grænseforeningens
formål at støtte danskheden i
grænselandet, særligt syd for
grænsen, at udbrede kendska-
bet til grænselandets forhold
samt at bevare og styrke dansk
sprog og kultur.

Grænseforeningens vision

Erfaringerne fra det dansk-ty-
ske grænseland er en væsent-
lig inspiration for sproglig og
kulturel mangfoldighed i en
verden under forandring.

Grænseforeningens værdier

Grænseforeningen er en vigtig
folkelig basis for den danske
stats støtte til det danske
mindretal i Sydslesvig og er
uafhængig af partipolitiske
interesser.

Grænseforeningen mener

og siger:

- Demokrati, ytringsfrihed og
ligeværd gælder
for alle, også i forholdet til
mindretal.
- Forankring i egen kultur er
en forudsætning
for at have forståelse for
andre kulturer.
- Kulturelle mindretal er en
vigtig ressource i et
demokratisk samfund.
- Dansk sprog og kultur
styrkes i mødet med andre
sprog og kulturer.

Grænseforeningens bestyrelse

Formand: Peter Skov-
Jakobsen, København
1. næstformand: Jørgen Bruun
Christensen, Nykøbing Mors
2. næstformand: Per Grau
Møller, Nr. Lyndelse

Region Syddanmark

Per Grau Møller, Nr. Lyndelse
Kirsten Rykind-Eriksen,
Randbøldal
Else Tombo, Sønderborg

Region Midtjylland

Bo Trelborg, Tarm
Karen Marie Ravn, Kjellerup

Region Nordjylland

Karsten Nørgaard Simonsen,
Aalborg
Jørgen Bruun Christensen,
Nykøbing Mors

Region Sjælland

Lars Bjerre, Næstved
Ruth Villadsen, Sorø

Region Hovedstaden

Niels Jørgen Heick, Hillerød
Erling Rørdam, Hørsholm

Ressourcepersoner

Per Paludan Hansen,
Frederiksberg
Steen Bo Frandsen, Hannover
Peter Bruhn Jepsen, Løgum-
kloster

Grænseforeningens Ungdom

Jonas Kopf, Aarhus
Keneya Gross, Aarhus

GRÆNSEFORENINGEN
for en åben danskhed

Det nye Danevirke Museum ved det historiske voldanlæg i Sydslesvig skal efter planen slå dørene op i 2024.

Nyt Danevirke Museum vil tiltrække flere danskere

Af Alexander Leicht Rygaard

Sydslesvigsk Forening (SSF) har fået 73 millioner kr. til at bygge et nyt, moderne museum ved det historiske voldanlæg Danevirke

Det historiske voldanlæg Danevirke, der er UNESCO-verdensarv, skal have nyt museum. Sydslesvigsk Forening (SSF), der ejer det nuværende Danevirke Museum, har modtaget i alt 73 millioner kroner til at bygge et nyt, moderne museum ved voldanlægget. A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal har skænket 60 mio. kr., mens Augustinus Fonden har skænket 13 mio. kr.

Museumsleder Lars Erik Bethge glæder sig over, at det nye museum nu bliver en realitet. Han håber, at det kan tiltrække flere gæster fra Danmark.

“Idéen om et nyt Danevirke Museum er mere end et årti gammel, så det er meget glædeligt, at det nu er faldet på plads. Vi håber, at det nye museum kan tiltrække endnu flere

gæster fra Danmark, både dem, der er på dagsture i Sydslesvig, og dem, der er på vej længere sydpå”, siger Lars Erik Bethge, der oplyser, at danske turister udgør ca. 70 procent af det nuværende museums besøgende.

“Vi håber også, at vi med det nye museum kan få flere tyske gæster, både fra Slesvig-Holsten og andre delstater. Anerkendelsen af Danevirke som UNESCO-verdensarv i 2018 har øget den tyske interesse for vores museum, og vi håber, det fortsætter med det nye museum”, siger Lars Erik Bethge.

I det nye museum bliver der mere plads til at fortælle Danevirkes historie, der strækker sig over mere end 1500 år fra jernalderen frem til Anden Verdenskrig. Lars Erik Bethge fremhæver dog, at de besøgende primært kommer for at se voldanlægget,

der er Norden største forsvarsværk og fortidsminde, der blev opført og udbygget i årene 500 til ca. 1200.

“Det nye museum skal være det mest optimale supplement, der giver de indtryk og den viden, som man ikke kan få ude ved volden. Museet skal sanseliggøre, hvor imponerende et bygningsværk Danevirke har været og stadigvæk er”, siger Lars Erik Bethge.

Det nuværende Danevirke Museum blev grundlagt i 1990 bl.a. takket være økonomisk støtte fra Grænsforeningen. I 2020 havde museet ca. 12.000 betalende gæster, hvilket Lars Erik Bethge kalder fornuftigt i et år, der var præget af coronapandemiens nedlukninger. Med det nye museum er det målet at tiltrække 30.000 gæster pr. år. Efter planen skal museet åbne i 2024. 🍷